Concept

Omgevingsvisie Twenterand

gemeente Twenterand

Versie 1.0 - juni 2021

Voorwoord

Inhoudsopgave / leeswijzer

Leeswijzer Omgevingsvisie Twenterand

In het eerste gedeelte beschrijven we waarom we een Omgevingsvisie maken en hoe we deze hebben opgesteld.

Daarna gaan we in op de identiteit van Twenterand. Hoe is de gemeente ontstaan, waar staan we nu en waar willen we naar toe.

In Ambities en keuzes beschrijven we de ambities voor de gemeente voor de komende jaren en de keuzes die we maken om daar invulling aan te geven. Waarbij we zoveel mogelijk ambities combineren en integraal naar een gebied kijken.

In Aan de Slag! geven we aan hoe we als gemeente samen met inwoners, bedrijven en andere betrokkenen willen werken aan de uitwerking en uitvoering van de Omgevingsvisie.

Voorwoord

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Identiteit van Twenterand
2.1 Twenterand Toen
2.2 Twenterand Nu
2.3 Twenterand Straks

3 Ambities en keuzes
3.1 Goed wonen
3.2 Toekomstbestendig werken
3.3 Duurzaam doen
3.4 Fraaie omgeving
3.5 Zorgeloze mobiliteit

4 Aan de Slag!

Bijlagen
- De Omgevingswet
- De totstandkoming van de Omgevingsvisie
- Participatie

Inleiding Omgevingsvisie Twenterand

Waarom een omgevingsvisie?

De samenleving verandert. We zien vergrijzing met veranderende woonwensen, digitalisering en een groter verschil in gezondheid. Complexe opgaven zoals droogte, energietransitie en circulaire landbouw vragen aandacht. Deze opgaven zien wij in samenhang. De gemeente krijgt meer taken en verantwoordelijkheden en werkt steeds vaker regionaal samen. Gemeenschappen en dorpen nemen vaker zelf het initiatief energiecoöperaties die worden opgericht, sportverenigingen die meer dan sportclub zijn.
Deze veranderende samenleving vraagt om een gemeente die mee verandert. Het vraagt om een gemeente die midden in de samenleving staat en die weet wat er speelt. Bijvoorbeeld door een stap naar voren, opzij of achteren te zetten om zo ruimte te bieden aan alles wat er in onze gemeente gebeurt en kan gebeuren. Door de krachten te bundelen met inwoners, ondernemers en organisaties, kunnen we samen de ambities en opgaven voor de toekomst oppakken.
De omgevingsvisie, die elke gemeente opstelt, verbindt de verschillende opgaven met elkaar en beschrijft op welke wijze de gemeente deze samenhang vormgeeft.

Omgevingswet

Per 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Met de Omgevingswet wordt het wettelijk kader voor verschillende aspecten van de fysieke leefomgeving vereenvoudigd. Het doel van de Omgevingswet is een goede balans tussen een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. De fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen. Hiervoor krijgen de verschillende overheden meer afwegingsruimte, minder regels en er is meer ruimte voor initiatieven.

Voor het opstellen van de omgevingswetinstrumenten omgevingsvisie, gebiedsprogramma en omgevingsplan in Twenterand hebben we een aantal uitgangspunten geformuleerd:

- Dat wat er nu is, is het uitgangspunt. Bij het opstellen van het nieuwe omgevingsbeleid maken we optimaal gebruik van wat er al is aan inhoudelijke koersdocumenten, beschikbare data en bestaande netwerken in de gemeenschap. Bovendien is Twenterand geen wit vel maar een bestaande gemeente;
- We sluiten aan bij de energie in de samenleving. Bij de totstandkoming van het omgevingsbeleid gebruiken we bestaande netwerken om zowel breed (een afspiegeling van de gemeente) als diep (expertmatig) input op te halen over de belangrijkste opgaven van Twenterand;
- We werken ontwikkelgericht en gebiedsgericht. Na het vaststellen van de omgevingsvisie beginnen bij het opstellen van een gebiedsprogramma voor het buitengebied. Hierin landen concrete doelen voor het buitengebied. De lessen die we leren bij het buitengebied passen we later ook toe bij de totstandkoming van de gebiedsprogramma's voor onze kernen en voor het omgevingsplan;
- Het omgevingsbeleid is concreet, kernachtig en richtinggevend. De instrumenten die we opstellen zijn begrijpelijk en toepasbaar. We durven in de omgevingsvisie te kiezen voor die opgaven die het meest urgent zijn. Daar zetten wij onze aandacht en middelen op in. Dat betekent ook dat andere opgaven minder prioriteit hebben;
- Het omgevingsbeleid is integraal. Bestaand sectoraal beleid wordt onderdeel van de omgevingswetinstrumenten. De kerninstrumenten vormen samen een werkend beleidsstelsel. Nieuw beleid voor de fysieke leefomgeving wordt altijd onderdeel van de omgevingsvisie, één van de omgevingsprogramma's of het omgevingsplan.

Omgevingsvisie

Om te kunnen werken met de Omgevingswet krijgt de gemeente verschillende instrumenten tot haar beschikking. Een daarvan is de omgevingsvisie. In de omgevingsvisie leggen we de ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. De uitwerking op korte termijn leggen we vast in gebiedsprogramma's en het omgevingsplan zorgt voor borging. Meer info zie bijlage 1.

De Omgevingsvisie is een strategische visie op onze fysieke leefomgeving voor de korte én de lange termijn. De omgevingsvisie bevat de doelen die overkoepelend zijn voor onze hele fysieke leefomgeving, en dus niet enkel en alleen gelden voor het buitengebied of één van de kernen. We hanteren voor de omgevingsvisie 2040 als stip op de horizon, maar de uitwerking geeft ook richting voor de komende vijf tot tien jaar.

1. De omgevingsvisie beschrijft duidelijke kernwaarden voor de fysieke leefomgeving. Voor het borgen en realiseren van die kernwaarden neemt de gemeente een leidende rol. Daarnaast is de omgevingsvisie een uitnodiging aan inwoners, initiatiefnemers en ondernemers. De gemeente geeft aan op welke plaatsen en thema's zij ruimte ziet voor ontwikkeling;
2. We werken parallel aan de omgevingsvisie terwijl we werken aan de gebiedsprogramma's buitengebied (2020) en de gebiedsprogramma's voor onze kernen (2021). De omgevingsvisie is een levend document dat ontwikkelgericht wordt opgesteld en dat ook na eerste vaststelling jaarlijks wordt geactualiseerd;
3. De omgevingsvisie geeft richting, maar tegelijkertijd ook ruimte, dit houdt in dat in de omgevingsvisie niet alles op detailniveau wordt uitgewerkt. De omgevingsvisie fungeert als kapstok en is daarmee de basis voor verdere uitwerking in het omgevingsplan en in de gebiedsprogramma's;
4. De omgevingsvisie is een digitaal en dynamisch product zodat de omgevingsvisie makkelijk digitaal ontsloten kan worden en kan worden aangepast en aangevuld;
5. De omgevingsvisie biedt houvast voor vergunningverlening door duidelijke ruimte keuzes te maken en geeft haakjes voor het omgevingsplan om ruimtelijke keuzes te kunnen vertalen in regelgeving;

We schrijven de omgevingsvisie dus niet alleen voor onszelf. De visie biedt voor initiatiefnemers in Twenterand een kader en inspiratie. Bovendien geeft het spelregels voor de afstemming met de omgeving bij ontwikkelingen. De medewerkers van de gemeente vinden in de Omgevingsvisie de ambities voor Twenterand in samenhang met elkaar verwoord, als uitgangspunt voor hun werk. Voor het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad is de Omgevingsvisie een instrument om sturing te geven aan ruimtelijke ontwikkelingen en investeringen binnen Gemeente Twenterand.

Hoe is de omgevingsvisie tot stand gekomen?

We hebben in vier fases naar een omgevingsvisie voor Twenterand gewerkt (afbeelding 1). Eerst zijn er heldere kaders en doelen gesteld. In de tweede fase is een uitgebreide beleidsanalyse uitgevoerd. Vervolgens is gekeken hoe de ambities kunnen samengaan maar misschien ook botsen met elkaar. Als laatste is in de vierde fase alle informatie samengebracht in de Omgevingsvisie Twenterand.

Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4
Heldere kaders & Doelen stellen	Inventariseren & Weten	Dromen & Botsen	Landen

Afbeelding 1

Participatie (brede projectgroep, interviews, twenterandikpraatmee.nl)

Participatie is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet. Voor het opstellen van de omgevingsvisie hebben we op verschillende manieren inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties betrokken. Er zijn projectgroep bijeenkomsten georganiseerd, interviews gehouden, enquêtes afgenomen en twenterand.ikpraatmee.nl ingezet. Meer info zie bijlage 2.

'ikpraatmee-campagne Omgevingsvisie'

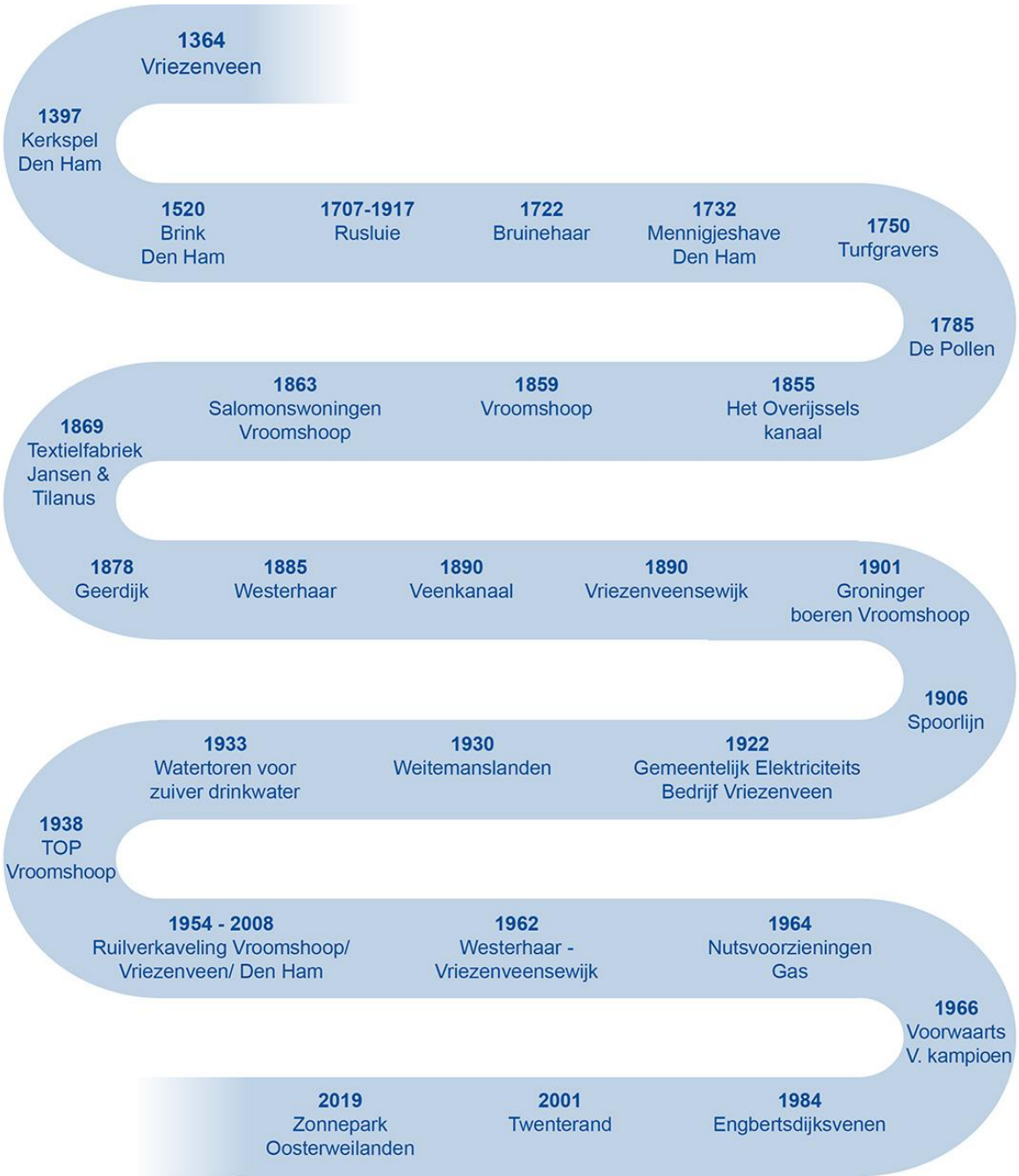
Aan de slag!

De Omgevingsvisie Twenterand is klaar. We kunnen nu aan de slag. De Omgevingsvisie vraagt van iedereen een andere werkwijze. De visie bevat de ambities en de keuzes voor Twenterand voor de lange termijn. Bij de visie horen gebiedsprogramma's waarin de acties voor de komende jaren verder zijn beschreven. Ook maken we een omgevingsplan.

2 Identiteit van Twenterand

2.1 Twenterand Toen

Voordat we vooruitkijken naar het toekomstig Twenterand willen we eerst terugblikken: waar komt Twenterand vandaan? De omgeving van Twenterand is door de eeuwen heen gevormd. Die ontwikkeling door eerdere inwoners van Twenterond is samengevat in een tijdslijn. In bijlage 3 staat meer informatie over de onderwerpen uit de tijdslijn.

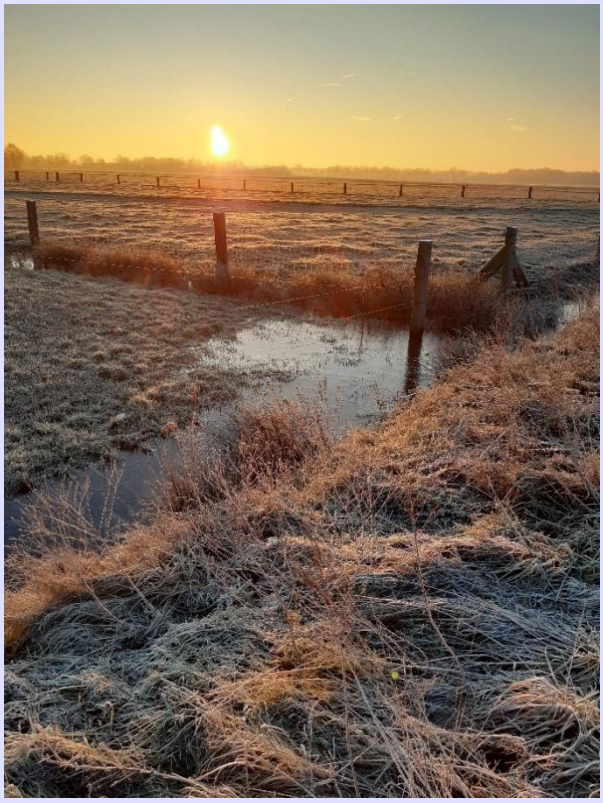
2.2. Twenterand Nu

Die ontstaansgeschiedenis heeft geleid tot het Twenterand zoals wij dat nu kennen. Maar wat kenmerkt het huidige Twenterand? We vatten het huidige Twenterand kort samen in Twenterand Nu.

"Op 1 januari 2001 fuseerden de gemeente Den Ham en Vriezenveen tot een nieuwe gemeente Vriezenveen. Deze gemeente wijzigde op 1 juni 2002 haar naam in Twenterand. Op 1 januari 2021 woonden er in de gemeente 33.705 mensen (bron: CBS) op een oppervlakte van 108,17 km^2. De gemeente Twenterand maakt deel uit van de Regio Twente." *Wikipedia*

Plattelandsgemeente

In het hart van Overijssel ligt Twenterand. Een groene gemeente met 108 km² aan unieke en diverse natuurgebieden, open landschappen, schitterende bossen en levendige woonkernen. De gemeente kenmerkt zich door haar landelijke openheid, agrarische veenkarakter en de grote hoeveelheid bebossing en natuurlijke gebieden. Twenterand telt 34.000 inwoners die wonen in vijf kernen, Den Ham, Geerdijk, Vroomhoop, Westerhaar-Vriezenveensewijk en Vriezenveen. Daarnaast kent de gemeente de buurtschappen Bruinehaar, De Pollen, Weitemanslanden en Westerhoeven en heeft het een groot buitengebied.

Winter Veenschapsweg
Foto: Gesien Olthof

Kernen met eigen karakter/ identiteit

De kernen in Twenterand hebben allemaal hun eigen karakter waarbij de ontstaansgeschiedenis nog duidelijk zichtbaar is.

Noaberschap

Het noaberschap is één van de belangrijkste sociale kenmerken van de gemeente Twenterand. Het betekent dat wij in Twenterand zorgen voor elkaar en de gemeenschap.

Handelsgeest/ Bedrijvigheid

Doordat de gemeente uit meerder kernen bestaat, die qua afstand zijn verspreid, heeft elke kern een eigen aanbod van winkelvoorzieningen en bedrijventerreinen. Er is in Twenterand een grote vertegenwoordiging van traditionele sectoren zoals landbouw, industrie en bouwnijverheid. Er zijn veel zelfstandige ondernemers werkzaam. In het buitengebied zijn diverse (kleine) agrarische bedrijven gevestigd. De gemeente Twenterand is ontsloten door de N36 (Almelo-Hardenberg) en de N341 richting Ommen. Daarnaast ook per spoor en per water.

Gevarieerd buitengebied

De gemeente kenmerkt zich door haar landelijke openheid, agrarische veenkarakter en de grote hoeveelheid bebossing en natuurlijke gebieden. De gemeente beschikt over diverse natuurgebieden die van grote waarde zijn. De Engbertsdijksvenen vormen hierin zelfs internationaal een uniek landschap en is aangewezen als Natura 2000 gebied met zeldzame flora en fauna.

Groot verenigingsleven

In Twenterand zijn er op het gebied van religie, sport en cultuur veel verenigingen actief. Er is een ruim aanbod aan uit te oefenen sportdisciplines, veel culturele disciplines en evenementen. En daarin en daarnaast voert een bovengemiddeld aantal inwoners vrijwilligerswerk uit.

Opgaves

- Verduurzaming
  Tegemoetkomen aan woningvraag voor alle leeftijdscategorieën en alle doelgroepen.
- Ontgroening / vergrijzing
  Aantrekkelijk houden van de gemeente voor jongeren Tegengaan van krimp
  Potentie recreatiesector benutten
  Balans natuur en landbouw
  Komst Nedersaksenlijn
- Gebiedsontwikkeling De Stamper Vriezenveen
- Bedrijvigheid (kansen om te groeien voldoende ruimte)

2.3 Twenterand Straks

Nu de ontstaansgeschiedenis en huidige kenmerken van Twenterand zijn beschreven werpen we onze blik vooruit. Wat is het verhaal van Twenterand in 2040?

Deze omgevingsvisie schetst de ruimtelijke ambities en keuzes van Twenterand. Maar hoe ziet Twenterand eruit als het gezamenlijk is gelukt om die ambities waar te maken? Daarover gaat Twenterand Straks.

Eerlijk gezegd blijft er een heleboel hetzelfde. Ook in 2040 is Twenterand nog altijd een groene plattelandsgemeente waar in de kernen prettig wordt gewoond en hard gewerkt. Maar behouden vraagt om toekomstbestendige veranderen: geschikte woningen voor langer thuisblijven wonen en vaker thuiswerken, energie duurzaam opwekken en een land en dorp wat bestand is tegen droogte en piekbuien.

Om dàt Twenterand waar we trots op zijn toekomstbestendig te maken, werken we het Twenterand van 2040 uit in vijf thema's:

1. Goed wonen

In Twenterand is het goed wonen. De woningen zijn van hoge kwaliteit en duurzaam. Voor iedere doelgroep is er een passende woning, ook voor het toenemend aantal ouderen en starters op de woningmarkt. Voor goed wonen is een huis alleen niet voldoende. Daarom heeft Twenterand een veilige, gezonde woonomgeving met voldoende voorzieningen.

2. Toekomstbestendig werken

Twenterand biedt ruimte om te ondernemen en zorgt daarmee voor werkgelegenheid. De kernen in Twenterand hebben levendige en samenhangende centrumgebieden, waar mensen elkaar ontmoeten, evenementen plaatsvinden en voorzieningen elkaar versterken. De individuele kracht van kernen is het uitgangspunt. Het buitengebied is een leefbaar platteland met een vitale agrarische en toerisme- en recreatiesector met aandacht voor natuur en sociale en economische meerwaarde.

3. Duurzaam Doen

Twenterand is in 2050 energieneutraal. Dat betekent dat we dan evenveel energie willen opwekken als gebruiken. De stappen die we moeten nemen om energieneutraal te worden, noemen we de energietransitie. Dit doen we door zoveel mogelijk energie te besparen en duurzame energie te gebruiken, zoals zonne-energie, windenergie, energie uit omgevingswarmte (warmtepomp) of uit biomassa (bijvoorbeeld snoeihout en mest). Daarnaast zetten we in op een volledig circulaire economie in 2050 en ook willen we dan klimaatbestendig zijn.

4. Fraaie en gezonde omgeving

Twenterand is een fraaie gemeente. In het buitengebied genieten inwoners en bezoekers van landschap en natuur In de kernen hebben we oog voor karakteristieke bebouwing en straten zien er netjes uit. Er is een vitaal en veerkrachtig platteland dat ruimte biedt aan werk, (toekomstbestendige) landbouw, landelijk wonen, vitale natuur, landschap en kwalitatief hoogwaardige recreatie.

5. Zorgeloze Mobiliteit

Mobiliteit is een voorwaarde om te kunnen wonen en werken. De openbare ruimte moet daarop zijn ingericht. Twenterand heeft een goed functionerende hoofdwegenstructuur, die bijdraagt aan een goed bereikbaar, leefbaar en veilig Twenterand.

We streven naar zorgeloze mobiliteit, voor alles en iedereen. Een optimale doorstroming van mensen en goederen. Geen emissies, goede bereikbaarheid, veilig, comfortabel, makkelijk gezond en betaalbaar.

Hoe we de verschillende functies kunnen behouden en ruimtelijk slim kunnen combineren werken we verder uit voor verschillende beleidsthema's en gebieden in de omgevingsvisie 2.0 (het vervolg op deze omgevingsvisie) en onderliggende beleidsprogramma's. De volgende vier uitgangspunten zijn daarbij leidend:

1. Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies zodat de beschikbare ruimte optimaal wordt gebruikt;
2. We doen het samen. We werken samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. In elke situatie kijken we wie welke rol heeft;
3. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal;
4. Problemen afwentelen op volgende generaties wordt voorkomen.

3 Ambities en keuzes

De ambities voor Twenterand zijn onderverdeeld in vijf hoofdthema's:

1. Goed wonen;
2. Toekomstbestendig werken;
3. Duurzaam doen;
4. Fraaie en gezonde omgeving;
5. Zorgeloze Mobiliteit.

Per thema beschrijven we de volgende onderdelen:

- De ambities die Twenterand heeft voor dat thema;
- De keuzes die de gemeente maakt om die ambities te verwezenlijken;
- De dilemma's – waar zijn de huidige oplossingen niet voldoende om de ambitie te verwezenlijken of botsen keuzes met elkaar;
- Praktijkvoorbeelden.

3.1 Goed wonen

In Twenterand is het goed wonen. De woningen zijn van hoge kwaliteit en duurzaam. Voor iedere doelgroep is er een passende woning, ook voor het toenemend aantal ouderen en starters op de woningmarkt. Voor goed wonen is een huis alleen niet voldoende. Daarom heeft Twenterand een veilige, gezonde woon- en leefomgeving met voldoende voorzieningen.

De gemeente Twenterand zet zich in voor:

- Goede Huisvesting;
- Goede voorzieningen;
- Een veilige en gezonde woon- en leefomgeving (welzijn).

3.1.1 Goede Huisvesting

Woningmarkt

Het woningtekort in Nederland is groot. Ook in Twenterand is de vraag naar woningen toegenomen. Naast de groeiende vraag naar woningen is er tegelijkertijd sprake van een demografische transitie. Er is sprake van vergrijzing en er komen meer eenpersoonshuishoudens. Tot slot vlakt op termijn de groei van woningen af. Deze ontwikkelingen hebben grote gevolgen voor de woningmarkt in Twenterand op de (middel)lange termijn.

De actuele vraag op de korte termijn en de demografische transitie op de lange termijn maakt de woningmarktopgave voor Twenterand meervoudig en complex. Enerzijds is het van belang snel voldoende en betaalbare woningen te bouwen voor de groei van het aantal huishoudens en starters. Anderzijds is er een grote kwalitatieve opgave. Het realiseren van aantrekkelijke woonmilieus die een aanvulling zijn op de bestaande voorraad, veel meer adaptief en levensloopgeschikt bouwen voor de sterk groeiende groep ouderen, de aanpak van kwalitatieve mismatches in de bestaande voorraad, het realiseren van betaalbare woningen voor starters zijn de belangrijkste opgaven.

Kruidenwijk Westerhaar-Vriezenveensewijk

Woonkwaliteit

Twenterand is een plattelandsgemeente, ruimte, rust en groen zijn belangrijke kwaliteiten. Dit willen we graag behouden en versterken. Twenterand kent een mix van buiten wonen in het landelijk gebied en kleine kernen. Hier is het wonen nauw verbonden met het Overijsselse landschap, het dorpse leven, natuur en landbouw. Dat uit zich bijvoorbeeld in het wonen langs de radialen in de grote kernen met een goed voorzieningenniveau die goed bereikbaar zijn. Het gaat dan om kernen met een goede ontsluiting op de A-, N- en spoorwegen en die een breed aanbod en mix van dorps-, groenstedelijke en suburbane woonmilieus kunnen bieden.

Woningen bouwen

Woningbouw vindt bij voorkeur plaats op inbreidingslocaties binnen de bebouwde kom. Woningbouw moet bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit en een duidelijke woonbehoefte. Twenterand is een plattelandsgemeente en wil de kwaliteit van het ruimtelijk wonen behouden. De huidige vraag naar het aantal en type woningen maakt het noodzakelijk om ook via uitleggebieden (‘bouwen in het weiland’) woningen te realiseren. Ook vanuit klimaatadaptatie gaat uitbreiding voor inbreiding. Deze uitbreiding draagt bij aan het behoud van het dorpse karakter en woonkwaliteit omdat de kernen hierdoor minder verstenen en er meer ruimte blijft voor groen. Er kan daardoor ook meer rekening gehouden worden met thema’s zoals klimaatadaptatie, verduurzaming en warmtetransitie. Tot slot biedt uitleg meer mogelijkheden voor grondgebonden wonen en een kleine tuin.
In het buitengebied is aandacht voor het behoud en versterken van de kwaliteit. Het vinden van een goede herbestemming voor leegstaand of vervallen agrarisch vastgoed heeft hierin een belangrijke functie.
Bij herbestemming is hogere bebouwing mogelijk indien passend bij de omgeving.

Woningbouwprogramma

De lokale vraag naar woningen in de gemeente Twenterand neemt de komende jaren toe. Op basis van de meest recente Primos 2020 prognose is de lokale nieuwebouw vraag voor de komende 10 jaar 550 woningen. In het woningbouwprogramma hebben we de ambitie zoveel mogelijk levensloopbestendige woningen te realiseren. Woningen zijn flexibel en voor meerdere doelgroepen inzetbaar of makkelijk aan te passen. Een levensloopbestendige woning kan op korte termijn een starter helpen aan een woning en is op de lange termijn geschikt voor het passend huisvesten van ouderen.

Wij vragen ontwikkelaars met nieuwe woningen voor de lokale vraag bij te dragen aan de woonbehoefte van doelgroepen op de woningmarkt. Levensloopbestendige/ nultredenwoningen voor ouderen waarmee doorstroming op de woningmarkt op gang wordt gebracht en het toevoegen van betaalbare flexibele woningen waarmee voor starters ook aan de voorzijde van de verhuisketen in een urgente behoefte wordt voorzien.

Initiatieven die een extra prestatie leveren en bijdragen aan andere maatschappelijke doelstellingen, zoals betaalbaarheid en het leveren van extra bijdrage aan duurzaamheid van gebouw (b.v. groen dak) en omgeving (denk aan het klimaat adaptief inrichten van parkeerterrein), duurzaamheid in gebruik en onderhoud en circulariteit van materiaal, krijgen voorkeur boven andere plannen.
Voor de gehele regio Twente is in de regionale Woonagenda Twente 2021-2025 is er een extra woningbouwambitie van circa 5.000 tot 7.000 woningen opgenomen. Twenterand gaat daaraan een bijdrage leveren in de grote kernen die zowel een goed voorzieningenniveau als een goede bereikbaarheid hebben.

In de Regionale Woonagenda Twente is opgenomen via sleutelprojecten en sleutelgebieden bij te dragen aan de versnelling van de woningbouw, al dan niet in combinatie met onderscheidende kwaliteit van de woningbouw of het vitaal houden van de kernen/centra.

Twenterand zet in op het versnellen van woningbouw langs de hoofdwegen waarbij zowel de bovenlokale als lokale opgave wordt bediend. Deze combinatie moet leiden tot complementair aantrekkelijke woonmilieus en diversiteit in de buurten en wijken. Per kern zoeken we naar een goede balans in de woningvoorraad, qua aandeel (sociale) huur en koopwoningen voor ieder segment zodat de leefbaarheid wordt geoptimaliseerd. Een goede bereikbaarheid, voldoende ruimte voor parkeren, duurzaamheid en de betaalbaarheid van de woningen zijn aspecten die hierin worden meegenomen.

Voor Twenterand zijn als sleutelprojecten en sleutelgebied opgenomen:

- Vroomshoop Oost-Fase 3&4;
- Vriezenveen: naast locaties voor inbreiding, uitleglocaties aanwijzen om in de lokale behoefte te voorzien en aan de regionale vraag bij te dragen; en
- Westerhaar: diversiteit door inbreiding en ontwikkeling Trioterrein.

Naast deze hoofdthema's werken we de komende jaren ook aan beleid voor woonwagenbewoning en andere specifieke doelgroepen.

Transitie opgave voor bestaande bebouwing

In Twenterand staan circa 13.600 woningen. De woningvoorraad bestaat uit circa 85% grondgebonden woningen, de overige 15% zijn appartementen. Bijna de helft van de woningen betreft twee-onder-een-kap of vrijstaande woningen, de overige woningen zijn rijwoningen. Het grootste deel van de woningvoorraad in Twenterand is nu gericht op gezinnen. Dit geeft een indicatie van de opgave: het aantal gezinnen stabiliseert (of neemt zelfs wat af), terwijl de voorraad vooral op hen is gericht. Daarnaast neemt het aantal oudere huishoudens sterk toe, terwijl er nog beperkt nultredenwoningen in de bestaande voorraad te vinden zijn en de komende 10 jaar groeit het aantal 75-plussers met circa 600 huishoudens.

In de Leefbaarometer 2028 scoort Twenterand laag op de dimensie Woningen. De drie belangrijkste indicatoren die negatief bijdragen zijn het grote aandeel kleine eengezinswoningen van 1900-1945, het aandeel woningen tussen 1961-1971 en het aandeel vooroorlogse eengezinswoningen.

Twenterand kent daarmee naast het toevoegen van nieuwe woningen ook een opgave om haar bestaande woningvoorraad te verbeteren. Hierbij gaat het om het energetisch verbeteren van de woningen. De verduurzaming en het toewerken naar een duurzame aardgasvrije CO2 neutrale warmtevoorziening.

Daarnaast is het aanpassen van de woningen aan de toekomstige woonwensen van belang. Hierbij gaat het om het levensloopbestendig maken van de woningen zodat het toenemende aantal toekomstige ouderen passend thuis kan blijven wonen.

Binnen de sociale huursector investeren woningcorporaties zoals Mijande Wonen in het verduurzamen en aanpassen van het bezit. Het levensloopbestendig maken van of het transformeren tot nultredenwoningen is vaak niet altijd mogelijk of erg kostbaar. Bij herstructurering en vernieuwing van de portefeuille is levensloopbestendigheid daarom een belangrijks kwaliteitsaspect. Daarnaast zetten we in op een betere matching van woningen die reeds (vanuit de WMO) zijn aangepast en mensen die een aangepaste/levensloopbestendige woning nodig zijn. De gemeente maakt hierover prestatieafspraken met woningcorporaties.

Particuliere woningeigenaren stimuleren wij vroegtijdig hun woning aan te passen aan toekomstige zorgbehoeften of tijdig te verhuizen naar een toekomstbestendige levensloop geschikte woning. Om deze

doorstroming op gang te brengen moeten er uiteraard wel voldoende levensloopgeschikte woningen beschikbaar zijn. De gemeente sluit aan bij kansen/ mogelijkheden die zich voordoen om dit proces te versnellen of te vergemakkelijken.

De gemeente werkt hieraan door:

De Woonvisie te actualiseren.

Het actualiseren van de Woonvisie zit in de afrondende fase. Na vaststelling van de visie wordt (eventueel) bovenstaande tekst aangepast.

Een kwalitatief afwegingskader op te stellen

De regionale extra woningbouwambitie/-opgave bedraagt voor Twente circa 5.000 tot 7.000. Twenterand wil hieraan bijdragen. Een kwalitatief afwegingskader voor uitbreiding wordt in provinciaal verband opgesteld.

3.1.2 Goede maatschappelijk voorzieningen

Maatschappelijk vastgoed

Ambitie: Het gemeentelijk vastgoed optimaal te benutten

De gemeente heeft een scala van onderwijsgebouwen, sportvelden, sportaccommodaties en zwembaden in eigendom of gebruik. Maar ook woningen, monumenten en kantoorgebouwen maken deel uit van het gemeentelijk vastgoedbezit. Het gemeentelijk vastgoed ligt verspreid over de kernen. Het overgrote deel van het gemeentelijke vastgoed heeft een functie die ondersteunend is aan verschillende gemeentelijke doelen. Het gemeentelijk vastgoed moet ten dienste staan van maatschappelijke doelen en is dus een middel. Het in bezit hebben van maatschappelijk vastgoed is geen doel op zich.

De gemeente werkt hieraan door:

1. Opstellen afwegingskader maatschappelijk vastgoed

Door de energietransitie ligt er een grote uitdaging ten aanzien van de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Het moet een bijdrage leveren aan het realiseren van de geformuleerde maatschappelijke- en ruimtelijke doelstellingen. Om een duidelijk beeld te krijgen van deze opgave dient bekeken te worden welk vastgoed de gemeente wil (blijven) inzetten voor het behalen van de geformuleerde doelen. Hierdoor dienen er keuzes gemaakt te worden, op welke manier ons huidige vastgoed als middel kan worden ingezet om de maatschappelijke opgaven te dienen. Uitgangspunt is een kostendekkende huur voor het maatschappelijk vastgoed, conform wet, markt en overheid.

2.Actualisatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

In de komende jaren verwachten we een daling van het aantal leerlingen. Ongeveer de helft van de schoolgebouwen is op orde, de andere helft dateert uit de jaren 70/80. Ook moeten de scholen worden verduurzaamd. Wat zijn hiervan de gevolgen voor het aantal schoolgebouwen/ lokalen dat nodig is de komende jaren? Dit kan leiden tot een andere invulling van schoolgebouwen of lokalen of herinvulling van locaties. Het parkeren en de groenere inrichting van schoolpleinen wordt hierin meegenomen.

3.Actualisatie Accommodatiebeleid Sport

Het accommodatiebeleid voor sportaccommodaties is verouderd. Dit zal worden geactualiseerd. Hierin worden ook meegenomen: kunstgras, ledverlichting, zelfwerkzaamheid en financiële consequenties.

4.Gebiedsontwikkeling De Stamper Vriezenveen

In Vriezenveen wordt de komende jaren een nieuw zwembad gerealiseerd op sportpark Het Midden. Daardoor komt de huidige locatie van het zwembad vrij. Ook de sporthal De Stamper is aan vervanging toe. De gemeente doet onderzoek naar vervanging van de sporthal De Stamper en de Semi Permanente Sporthal en een eventuele herinvulling van de vrijkomende ruimte.

Speelruimte

Ambitie: Voldoende speelruimte van een hoge kwaliteit voor kinderen blijft bestaan. Speelruimte die voldoende uitdaging geeft en past bij de leeftijd van de doelgroep en die veilig in stand gehouden kan worden. En die daarnaast ruimte biedt voor vernieuwing en initiatieven.

De gemeente werkt hieraan door:

Voor alle leeftijdsgroepen zijn er basisvoorzieningen die uitdagend en gevarieerd zijn ingericht. In de bestaande wijken is het huidige aantal speelvoorzieningen het maximum. De gemeente zorgt voor de veiligheid en het onderhoud van alle speeltoestellen in de gemeente. De gemeente vervangt toestellen in de openbare ruimte als ze op zijn. Uitvoering samen met inwoners is het uitgangspunt.

Culturele voorzieningen & Evenementen

Ambities: Culturele voorzieningen en evenementen dragen bij aan gemeente Twenterand waar het aantrekkelijk wonen, werken en recreëren is. Ook de economie krijgt een impuls door cultuuractiviteiten en evenementen. Maar cultuur is meer. Het is belangrijk bij de ontwikkeling van talenten, de stimulering van fantasie en het vertellen van het verhaal van Twenterand op een unieke en eigen wijze. Wij willen invulling geven aan verbinding, ontmoeting en samenwerking, waarbij de zichtbaarheid van cultuur in onze gemeente wordt vergroot.

Netwerkend Samenwerken

We gaan voor een cultureel veld waarin netwerk(en) het sleutelwoord is. Samenwerken, lijntjes leggen, weten wat er speelt en slim verbinden om zo met elkaar maatschappelijke doelen te realiseren en meer tastbaar te maken. Niet ieder voor zich, maar samen aan de slag. Wij willen graag dat culturele organisaties meer gaan samenwerken zodat zij elkaar (beter) leren kennen en verbindingen kunnen leggen.

De gemeente werkt hieraan door:

1. Sociale opdracht: Participatie (iedereen doet mee) en Educatie (ontwikkelen talenten en vaardigheden);
2. Economische opdracht: Talent & arbeidsmarkt (creatieve economie) en Vrijetijdseconomie (Recreatie &Toerisme/ Podiumkunsten en evenementen);
3. Ruimtelijke opgave Cultureel erfgoed: behouden, beleven, benutten;
4. Financiële opgave: Externe fondsen werven;

3.1.3 Een gezonde en veilige woonomgeving

De inrichting van onze omgeving zorgt ervoor dat we ons prettig en veilig voelen. Hierbij zijn er veel verschillende zaken die een rol spelen zoals de hoeveelheid en het onderhoud van het groen, openbare verlichting, plekken voor ontmoeten, spelen en bewegen. Een gezonde leefomgeving nodigt daarnaast uit tot ontmoeten, ontspannen, bewegen, sporten of spelen. Daarnaast gaan we zo slim mogelijk met de beschikbare ruimte om.

Gezondheid

Ambities: Een gezonde woonomgeving met als doel meer gezonde levensjaren van de inwoners van Twenterand.

De gemeente werkt hieraan door:

- Uitvoering motie Buiten Spelen;
- Betere verbinding voorliggende voorzieningen;
- Uitvoering geven aan Wetgeving rookvrije ruimtes;
- Opstellen lokaal preventieakkoord;
- Actualisatie Integraal Gezondheidsbeleid 2018-2021 in 2023: Impact op fysieke leefomgeving, koppeling thema 4 omgeving.

Bouwstenen gezonde leefomgeving GGD:

- Mobiliteit: Onze leefomgeving is zo ingericht dat bewegen aantrekkelijk is en gebruik van actief vervoer en openbaar vervoer wordt gestimuleerd;
- Meedoen: Onze leefomgeving stimuleert tot het hebben van contacten met andere mensen. Een omgeving waarin iedereen zich veilig voelt om mee te doen;
- Wonen en werken: Onze woonomgeving is klimaatadaptief ingericht en functies zijn op een gezonde manier gemengd. Er is aandacht voor zowel de gezondheidsbescherming als de gezondheidsbevordering;
- Leefstijl: Onze leefomgeving nodigt mensen uit tot gezond gedrag;
- Gebouwen: In woningen, scholen en andere gebouwen is het binnenklimaat gezond waardoor gebruikers er prettig verblijven, leren en werken.

Sport

Ambitie: Lichamelijk, geestelijk en sociaal gezonde inwoners

Door de inzet van sporten en bewegen wordt een positieve bijdrage geleverd aan de kwaliteit van leven van de inwoners in Twenterand. Iedere inwoner moet de kans krijgen om een leven lang te sporten en bewegen. De sport- en bewegingsvisie draagt ertoe bij dat zoveel mogelijk mensen in Twenterand in beweging komen en blijven. De gemeente Twenterand streeft naar een sportdeelname van 75% voor haar inwoners. Hierbij zetten we in op:

- Sport- en beweegvriendelijke omgeving: Het in standhouden van een kwalitatief goede basisinfrastructuur van gemeentelijke sport- en beweegaccommodaties voor het sporten, spelen en bewegen door de inwoners van Twenterand. Waarbij de bestaande accommodaties het uitgangspunt zijn;
- Sport- en beweegstimulering: Samen met sport- en beweegaanbieders een passend kwalitatief aanbod aanbieden, met specifieke aandacht voor jeugd, senioren, mensen met een beperking en kwetsbare groepen;

- Vitale sportverenigingen: De maatschappelijke rol en betrokkenheid van sportverenigingen vergroten en versterken door samenwerking met andere sportverenigingen en organisaties;
- Trots op de sport in Twenterand: Faciliteren van sportevenementen om de publieke waarde voor de promotie van sport en bewegen volop te benutten.

De gemeente werkt hieraan door:

- Het opstellen en uitvoering van een Lokaal Sportakkoord;
- Actualiseren Sport- en Beweegvisie, hierin wordt een beweegvriendelijke openbare ruimte (gezondheid) verder uitgewerkt;
- Sportaccommodaties en speelruimte (maatschappelijk Vastgoed/ voorzieningen).

Eigen kracht inwoners

Ambities: We geloven in de kracht van onze Twenterandse inwoners. We vertrouwen op het benutten van deze kracht of de onderlinge maatschappelijke kracht bij onze inwoners om te komen tot oplossingen.

Het beeld is dat de basis, de voorzieningen, in Twenterand op orde zijn en dat er de laatste jaren een inhaalslag is gemaakt. Nieuwe focus is nodig op opgaven die ons verder brengen in het sociaal samenleven, het meedoen aan de maatschappij en de bestrijding van meer hardnekkige problematiek (ook voor de lange termijn). De uitgangspunten zijn:

- Eigen kracht en zelf-en samenredzaamheid;
- Integrale ondersteuning;
- Doorgaande lijn met maatwerk: de behoefte van de inwoner staat centraal;
- Preventief voor curatief;
- Inclusiviteit waar mogelijk;
- Vernieuwing en communicatie.

De komende jaren werken we aan:

1. Omkijken naar elkaar;
2. Economisch vitale inwoners;
3. Iedereen doet mee;
4. Thuis is het fijn en veilig.

De gemeente werkt hieraan door:

Actualisatie Integrale Nota Sociaal Domein in 2023

Veiligheid

Ambities: Een veiligere woonomgeving

De gemeente Twenterand wil een veilige gemeente zijn voor haar inwoners. Het doel is het huidige veiligheidsniveau te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het zorgen voor een veilige gemeente is een gedeelde verantwoordelijkheid van de gemeente, netwerkpartners en de inwoners.

- Er is minder overlast;
- Er is minder criminaliteit;
- Fysieke onveiligheid wordt voorkomen en/of effectief aangepakt.

De gemeente werkt hieraan door:

1. Leefbaarheid en Fysieke verloedering

2. Ondermijning / Georganiseerde criminaliteit
3. Zorg, jeugd en veiligheid
4. Crisisbeheersing

Naast bovengenoemde thema's is in hoofdstuk vijf een aantal onderwerpen opgenomen die minder uitgediept worden. Het gaat hierbij om thema's die regionaal worden aangevlogen zoals cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit* of onderwerpen die veiligheid raken maar elders in de organisatie zijn ondergebracht.

3.2 Toekomstbestendig werken

Twenterand biedt ruimte om te ondernemen en zorgt daarmee voor werkgelegenheid

De kernen in Twenterand hebben levendige en samenhangende centrumgebieden, waar mensen elkaar ontmoeten, evenementen plaatsvinden en voorzieningen elkaar versterken. De individuele kracht van kernen is het uitgangspunt. Buiten de centra is beperkte ruimte voor detailhandel en de ruimte voor bedrijventerreinen is kwalitatief en kwantitatief in balans met een focus op duurzaam ondernemen.

Het buitengebied is een leefbaar platteland met een vitale agrarische en toerisme- en recreatiesector met aandacht voor natuur en sociale en economische meerwaarde. Toekomstbestending werken houdt niet op bij de gemeentegrens. Dat betekent dat Twenterand proactief onderdeel is van de Twentse, provinciale en (inter-) nationale economie. De vraagstukken van vandaag en morgen zijn te complex om alleen op te pakken.

Daarom zet de gemeente Twenterand zich in voor:
1. Een goed ondernemersklimaat waar netwerkend samenwerken en kleinschalig pionieren de basis is;
2. Het verbeteren van de winkelcentra met een volwaardig boodschappenaanbod in de vier kernen, waarbij ondernemers het initiatief nemen;
3. Een voldoende en passend aanbod van bedrijventerreinen met een goede bereikbaarheid;
4. Toekomstbestendige agrarische bedrijven;
5. Het ontwikkelen en economisch versterken van de toerisme- en recreatiesector.

3.2.1 Goed ondernemersklimaat

Ambitie: Er zijn goede vestigings- en ontwikkelmogelijkheden voor ondernemers in Twenterand en de gemeente faciliteert ondernemers op basis van het principe “ja, tenzij”. We geven ondernemers de ruimte door in te zetten op maatwerk. Hierdoor functioneert de BV Twenterand daadkrachtig en toekomstbestendig.

Twenterand heeft een ondernemersklimaat waar netwerkend wordt samengewerkt om inhoudelijke opgaven meer tastbaar te maken. Niet iedereen voor zichzelf, maar samen aan de slag. De complexe vraagstukken zoals arbeidsmarkt & talent en duurzaamheid & circulaire economie vragen om samenwerking tussen partijen. De gemeente speelt hierbij een belangrijke rol in het faciliteren, verbinden en organiseren. Ondernemend Twenterand speelt een belangrijke rol in het actief meedoen.

De economie van Twenterand is een optelsom van alle sectoren in Twenterand. De economie is overal: op een bedrijventerrein, in de winkelcentra, in het buitengebied en niet te vergeten bij mensen thuis. Digitalisering vraagt om een andere kijk op waar werk mogelijk is. Flexibel werken is de nieuwe vorm. Dat betekent dat op meer plekken werken wordt gemixt met andere functies.

De gemeente werkt hieraan door:
- Samen met ondernemend Twenterand, te werken aan inhoudelijke opgaven zoals Arbeidsmarkt & Talent, Circulaire Economie & Duurzaamheid en Vestigingsklimaat & Bereikbaarheid.
- De BV Twenterand is er voor elke ondernemer in Twenterand. Van klein naar groot, van agrarisch tot industrie. Belangrijk is dat hier een goede structuur (incl. ondernemersfonds en ondernemershuis) wordt opgezet die flexibel op vraagstukken kan inspelen en meer los staat van de gemeentelijke organisatie. Met deze organisatie kan er geoogst worden, zoals bij de proeftuin Mineral Valley Twente.
- Daar waar het past een mix van werk en andere functies mogelijk te maken om nieuwe vormen van (flex-) werken te ondersteunen. Waar en welke functiemenging mogelijk wordt gemaakt wordt verder uitgewerkt in het gebiedsprogramma en omgevingsplan.

- Actualiseren BV Twenterand.

3.2.2 Volwaardig boodschappenaanbod in de vier kernen

Ambitie: De vier kernen hebben een compleet en volwaardig boodschappenaanbod en zijn aantrekkelijke verblijfs- en ontmoetingsplekken. Zij dragen bij aan de versterking van het vestigingsklimaat voor detailhandel en andere centrumfuncties.

De vier winkelkernen van de gemeente hebben een gevarieerd aanbod. Dit aanbod wordt gedragen door de supermarkten, waarvan de omvang en samenstelling is afgestemd op de verzorgingsfunctie van de kern. De supermarkten zijn tevens trekker voor overig winkelbezoek. Naast eigen inwoners doen veel mensen van buiten de gemeente hun dagelijkse boodschappen in Twenterand. Het is belangrijk om deze aantrekkelijkheid te behouden en te versterken.

De gemeente werkt hieraan door:

- Actief in te zetten op levendige compacte kernwinkelcentra in de vier kernen. Dit wordt verder uitgewerkt in gebiedsprogramma's en onderliggende beleid (centrumvisie Vriezenveen en Vroomshoop);
- Updaten detailhandelsstructuurvisie/ economische visie.

3.2.3 Een voldoende en passend aanbod van bedrijventerreinen

Ambitie: Het in balans brengen en houden van een kwalitatief en kwantitatief aanbod van bedrijventerreinen. Bedrijventerreinen toekomstbestendig maken.

Twenterand wil voldoende bedrijventerreinen beschikbaar hebben om bedrijven te kunnen vestigen. Gezien de grote vraag naar kavels is de urgentie voor het ontwikkelen van nieuwe bedrijven. Naast uitbreiding van bedrijventerreinen moet er ook aandacht zijn voor kwaliteit op bestaande terreinen.

De gemeente werkt hieraan door:

- Actief zoeken naar locaties voor nieuwe bedrijventerreinen.
- Per bedrijventerrein uit te werken wat er nodig is voor instandhouding, kwaliteitsverhoging, verduurzaming en vergroening van het bedrijventerrein;

3.2.4 Toekomstbestendige agrarische bedrijven

Ambitie: In ons buitengebied willen we ruimte bieden aan gezonde en toekomstgerichte agrarische bedrijven en de gemeente wil samen met de agrarische sector onderzoeken hoe we een overgang naar meer duurzame vormen van landbouw kunnen realiseren. Daarbij betrekken we ook nieuwe bedrijfstypen en –takken die passen in het buitengebied.

Het landbouwbeleid van de afgelopen decennia heeft het evenwicht tussen agrarische productie en draagkracht van natuur en bodem verstoord. Kringlooplandbouw, waarbij de kringloop zoveel mogelijk lokaal gesloten wordt, kan die balans tussen economie en ecologie herstellen. De omschakeling naar een meer duurzame landbouw, zoals kringlooplandbouw, is een enorme uitdaging voor de agrarische sector en is alleen mogelijk als agrarische ondernemers duurzaam een goede boterham kunnen verdienen.

Kringlooplandbouw is echter niet de enige ontwikkeling in het buitengebied. De ambities voor de energietransitie, klimaatadaptatie, recreatie, ruimtelijke kwaliteit en wonen vragen ook om ruimte in de vorm van windmolens, waterberging, wandelpaden en woonhuizen. Al die ontwikkelingen hebben impact op de mogelijkheden voor agrariërs, maar bieden ook kansen om het buitengebied vitaal te houden. Dat vraagt om meer samenwerking en organisatievermogen.

De gemeente werkt hieraan door:

- Gebiedsprocessen te regisseren of te faciliteren waarbij een meer duurzame en economisch gezonde landbouw uitgangspunt is in samenhang met de natuur- en klimaatopgaven (energietransitie);
- De gemeente geeft ruimte aan nieuwe ontwikkelingen en innovaties die in het buitengebied passen; Enerzijds om nieuwe vormen van (kringloop-)landbouw (sprinkhanen) mogelijk te maken anderzijds om nieuwe verdienmodellen (bijvoorbeeld een boerderijwinkel of B&B) mogelijk te maken;
- Ruimte te bieden voor niet-agrarische en maatschappelijke functies, recreatie & toerisme;
- De samenwerking met Erfcoaches actief te blijven inzetten. Zij zijn de oren en ogen op het platteland voor ondernemers die het lastig vinden om keuzes te maken of juist voor de innovatieve agrariër. Dit heeft een grote meerwaarde om als Twenterand mee te bewegen met de ontwikkelingen;
- Het opstellen van een toekomstgerichte visie buitengebied.

3.2.5 Het ontwikkelen en economisch versterken van de recreatie- en toerismesector

Ambitie: Het duurzaam ontwikkelen en economisch versterken van de toerisme- en recreatiesector

Recreatie en toerisme is in Twenterand een sector met potentie. De vraag naar verblijfs- en dagrecreatie groeit, ook onder Twenteranders zelf. De ontwikkeling van de vrijetijdssector bevordert de economie en is goed voor de leefbaarheid van de gemeente.

De gemeente werkt hieraan door:

- Ruimte te bieden voor nieuwe toeristisch-recreatieve voorzieningen en het bestaande aanbod uit te breiden. Denk aan hotels, campings, camperplaatsen, pop-up camping, maar ook Thet verbeteren van het wandelnetwerk.
- Investeren in promotie/marketing en herkenbaarheid van Twenterand;
- Kwaliteit boven kwantiteit;
- Actualiseren Nota Vrijetijdseconomie waarin ruimte is voor ondernemers om te ondernemen zodat ze sneller kunnen aanhaken bij trends en ontwikkelingen in de markt.

3.3 Duurzaam doen

Twenterand is in 2050 energieneutraal. Dat betekent dat we dan evenveel energie willen opwekken als gebruiken. De stappen die we moeten nemen om energieneutraal te worden, noemen we de energietransitie. Dit doen we door zoveel mogelijk energie te besparen en duurzame energie te gebruiken, zoals zonne-energie, windenergie, energie uit omgevingswarmte (warmtepomp) of uit biomassa (bijvoorbeeld snoeihout en mest). Daarnaast zetten we in op een volledig circulaire economie in 2050 en ook willen we dan klimaatbestendig zijn.

- De gemeente Twenterand is energieneutraal in 2050;
- De gemeente Twenterand heeft een circulaire economie in 2050;
- De gemeente Twenterand is klimaatbestendig in 2050.

3.3.1. Twenterand is energieneutraal in 2050

Ambities: In 2050 worden geen fossiele brandstoffen meer gebruikt en is er sprake van een energie neutrale en aardgasvrije gebouwde omgeving.

- We sluiten aan bij de doelen van het Klimaatakkoord (in 2030 49% CO2-emissiereductie ten opzichte van 1990 en in 2050: minimaal 80-95% CO2-emissiereductie), de landelijke vertaling hiervan werken we uit in de Regionale Energie Strategie Twente. Voor de periode tot 2030 hebben we onze bijdrage aan de opwek hernieuwbare energie in Twente bepaald (82 GWh);
- Het maatschappelijk vastgoed is uiterlijk 2050 energieneutraal.

De gemeente werkt hieraan door:

- In te zetten op energiebesparing: Hieraan werken we samen met het Energieloket, Duurzaam (t)huis Twente, onze lokale wooncoaches (zie ook koppelkansen) én ondernemers.
- De gebouwde omgeving (woningen en gebouwen) aardgasvrij te maken: Op welke manieren bewoners en ondernemers over kunnen stappen op andere warmte, beschrijven we in de Transitievisie Warmte (TVW), ook wel Warmtevisie genoemd. Als eerste stap tot 2030 zetten we vol in op isoleren en energie besparen, met aandacht voor ventileren. Als alternatief voor aardgas zijn vooral individuele oplossingen zoals warmtepompen en (hybride) oplossingen in beeld. Het uitgangspunt is 'haalbaar en betaalbaar' en daar willen we ook het duurzaamheidsfonds voor inzetten;
- In samenwerking met Mijande Wonen huurwoningen te verduurzamen: Mijande Wonen werkt aan het verduurzamen van haar huurwoningen. Via de prestatieafspraken die de gemeente met Mijande maakt, streven we naar energiebesparing in de huursector. Waar mogelijk trekken we met Mijande op om elkaar te versterken;
- Het maatschappelijk vastgoed te verduurzamen: Stapsgewijs werken wij mede op basis van het Beleidskader gemeentelijk vastgoed (december 2019) aan het verduurzamen van onze gemeentelijke gebouwen. Daarvoor hebben we de afgelopen jaren al duurzame maatregelen gerealiseerd op bestaande gebouwen, zoals zonnepanelen op het gemeentehuis en de –werf en het aanbrengen van ledverlichting, én voor nieuwe maatschappelijke gebouwen. Voor vier bestaande kernobjecten van het gemeentelijke vastgoed (waaronder gemeentehuis en –werf) willen we de mogelijkheden uitwerken om al in 2040 energieneutraal te zijn, te beginnen met het uitvoeren van onderzoeken welke maatregelen voor die objecten nodig zijn;
- Verder is duurzaamheid vast onderdeel bij aanbestedingen die de gemeente doet. Zo willen we bijvoorbeeld door het toepassen van duurzaam beton de CO2-uitstoot beperken en kopen we het gemeentelijk elektriciteitsverbruik groen in. Hernieuwbare energie op te wekken: Tot 2030 is de gemeentelijke bijdrage aan de opwek van hernieuwbare energie in de Regionale Energie Strategie Twente

(RES Twente) 82 GWh duurzaam opgewekte elektriciteit. Dit bestaat uit een flexibele energiemix, waaronder alle soorten van duurzame energie.

- Onze voorkeursvolgorde voor de opwek van duurzame energie tot 2030 is: maximaal zon op daken (in de kernen op daken van woningen en gebouwen, maar ook op stallen in het buitengebied) en boven parkeerterreinen en op (te ontwikkelen) zandwinplassen. De 25 ha zonneveld is al gerealiseerd met o.a. het zonnepark Oosterweilanden, zonneveld Flierbelten en zonnevelden op RWZI's. Kleine windturbines zijn in het buitengebied ook buiten het agrarisch bouwvlak mogelijk. Verder zetten we in op het stimuleren van de productie van duurzaam gas (waterstof en groen gas/ biogas).
- Grootschalige opwek van duurzame energie heeft een groot effect op het landschap en de leefomgeving. We zoeken voor de grootschalige opwek in het buitengebied een goede plek, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit. In het zoekgebied Vriezenveen ZO willen we met participatie van inwoners en ondernemers een nieuw (energie)landschap realiseren. Belangrijk is een eerlijke verdeling van de lusten en lasten. We zien kansen voor waterstof en andere opgaven in de gebiedsontwikkeling. We werken daar samen aan met onze buurgemeenten en in de RES Twente.
- Zon op (agrarische) bedrijfsdaken te stimuleren: We willen bedrijven proactief benaderen omdat er in de gemeente nog veel dakoppervlak is dat in theorie geschikt is voor zonne-energie. Het gaat vooral om grote (agrarische) bedrijfsdaken. We ondersteunen bedrijven bij het beoordelen van de geschiktheid van de dakconstructie voor zonnepanelen, de combinatie met asbestsanering en de mogelijkheden voor het verhuren van een bedrijfsdak, bijvoorbeeld via een energiecoöperatie of door participatie van werknemers.
- De openbare verlichting te verduurzamen: Door de geleidelijke vervanging van lampen van bestaande lantaarnpalen door duurzame ledverlichting krijgen we betere verlichting én minder energiegebruik.
- Duurzame mobiliteit te stimuleren: Voorzieningen om mobiliteit duurzaam te maken zijn van belang. Er wordt in beeld gebracht wat op lokaal niveau gedaan kan worden om duurzame mobiliteit te stimuleren en wie hierbij betrokken zijn. Te denken valt aan een goede elektrische laadinfrastructuur, (gemeentelijke) voertuigen op duurzame energie en goede (snel) fietsvoorzieningen (zie ook het thema Mobiliteit). De gemeente geeft het goede voorbeeld met elektrische bedrijfsauto's voor de medewerkers van het gemeentehuis.
- Aandacht te hebben voor de invloed van energietransitie op de ruimtelijke kwaliteit: De energietransitie zal zichtbare effecten hebben in de leefomgeving van onze gemeente. Zo kan het elektrificeren van de warmtevraag extra ruimte vragen in wijken, zowel boven als onder de grond.
- Voorwaarde voor verduurzaming is capaciteit op het elektrische net. De gemeente werkt samen met Enexis aan uitbreiding van de capaciteit rondom het hoogspanningsstation in Vroomshoop.

3.3.2 Twenterand heeft een volledig circulaire economie in 2050.

Ambitie: De gemeente Twenterand is op weg naar een circulaire economie in 2050 en sluit hiervoor aan bij het rijksbrede programma Circulaire Economie 'Nederland Circulair in 2050'.

In 2030 worden er in Twenterand 50% minder primaire grondstoffen gebruikt.

In een circulaire economie gaan we slim om met energie, water, grondstoffen en voedsel. Het is een economie waar 'afval' een grondstof is. Circulair, want schaarse grondstoffen worden teruggewonnen én ingezet om nieuwe waarde te creëren.
Op gemeenteniveau betekent dit, dat we in de gemeentelijke taken steeds meer secundaire (hergebruikte) grondstoffen ingezet worden en dat gebouwen en materialen makkelijker herbruikbaar zijn.

De gemeente werkt hieraan door:

Circulaire economie in afvalbeleid

- Aansluiten bij de ambitie van het programma VANG (Van Afval naar Grondstof) om in 2025 30 kg restafval inwoner per jaar op te halen en 90 % van afval te hergebruiken.
- Verbeteren van de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen door de aanpak #Terugwinnaars.
- Plaatsen van ondergrondse verzamelcontainers voor de inzameling pmd-afval bij hoogbouw.
- Stimuleren van het scheiden van afval dooreen financiële prikkel (tarieven)

Circulaire economie in de bedrijfsvoering

- Deelnemen aan het regionale manifest duurzaam inkopen en in regionaal verband nieuwe afspraken te maken om een extra stap te zetten richting 100 procent circulair inkopen. Vooruitlopend op deze nieuwe afspraken koopt de gemeente daar waar mogelijk al circulair in. Afspraken maken in regionaal verband en informatie uitwisselen.

Circulaire economie en bedrijven

- We willen als gemeente het goede voorbeeld geven en samen met lokale bedrijven naar een circulaire economie toe te werken. Bewustwording stimuleren, kennis delen en goede voorbeelden delen. Als er kansen/ mogelijkheden voordoen dan wordt hierop aangehaakt.
- Ambities circulaire economie verder uitwerken, concrete uitvoeringsagenda met bijbehorende financiering en bezetting.

3.3.3 Twenterand is klimaatbestendig in 2050

Ambities: De gemeente Twenterand is klimaatbestendig in 2050. Op dat moment zijn de vervelende gevolgen van klimaatverandering geminimaliseerd. De openbare ruimte en openbare gebouwen worden klimaatbestendig ingericht, gebouwd en beheerd met de volgende tussenstappen:

- In 2030 is er in Twenterand geen/zo min mogelijk wateroverlast in de bebouwde omgeving;
- In 2040 is het maatschappelijk vastgoed klimaatbestendig;
- In 2050 is Twenterand klimaatbestendig en kunnen we dealen met de veranderingen van het klimaat.

Het klimaat verandert door de mondiale opwarming van de aarde. Hierdoor krijgen we zachtere winters en warmere zomers. Onze winters worden gemiddeld natter. Extremen worden extremer. Zo krijgen we met name in de zomer vaker te maken met extreme regenval (neerslagpieken). In de zomers krijgt de warmte steeds meer uitschieters met soms extreme hitte en droogte als gevolg. De aanpassingen aan het veranderende klimaat wordt klimaatadaptatie genoemd. Het resultaat van klimaatadaptatie is klimaatbestendigheid. De effecten zijn onderzocht voor Twenterand en te vinden in de klimaatatlas (www.twenterand/klimaat).

Thema's die spelen zijn: hitte(stress), wateroverlast, overstromingen en droogte.

Hitte(stress)

De gemeente beperkt hittestress door de leefomgeving groen en waterrijk in te richten. Uit een globale verkenning (klimaateffectatlas) blijkt, dat de temperatuur in de gebouwde omgeving in 2050 naar verwachting in de nachtelijke uren zo'n 0,5 tot 1 graad Celsius hoger wordt dan buiten de kern.

Wateroverlast

De gemeente probeert wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen. We vinden het vooral belangrijk dat water niet huizen en bedrijven in stroomt, dat hulpdiensten goed uit de voeten kunnen en dat essentiële infrastructuur blijft functioneren. We passen de riolering aan en vangen water op in de (groene) omgeving.

Overstromingen

De kans op overstroming neemt door de klimaatverandering iets toe. Bij de inrichting van de openbare ruimte en gebouwen houden we daar rekening mee.

Droogte

Droogte heeft onder andere tot gevolg dat bomen doodgaan en flora en fauna afsterven, dat er schade ontstaat aan wegen en panden en dat er een tekort aan drinkwater ontstaat.

Het waterschap en het Rijk hebben een taak als waterbeheerder. Door water vasthouden in natte perioden kan droogte worden voorkomen. Of water omleiden naar een gebied dat zwaarder te lijden heeft van de droogte.

De gemeente heeft vooral een taak bij de hemelwaterafvoer en de inrichting van dorpen en steden. Als de gemeente het hemelwater via het riool afvoert, krijgt dit water geen kans in de bodem te zakken. Door regenpijpen bij gebouwen af te koppelen van het riool, blijft het water op de plek waar het valt en wordt het grondwater aangevuld. De gemeente kan ook actief sturen op het verminderen van de hoeveelheid verhard oppervlakte. Particulieren hebben hier ook een rol door te stimuleren dat mensen hun tuin onttegelen en hen voor iedere aangeboden tegel een plant aan te bieden (actie Steenbreek) of zelf in de openbare ruimte verharding te verwijderen en om te zetten in groen.

Waar het gaat om een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte wordt dit meegenomen in het omgevingsbeleid.

De gemeente werkt hieraan door:

- Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) uit te voeren en actueel te houden. In het GRP zijn concrete maatregelen opgenomen inclusief de financiën om klimaatverandering het hoofd te bieden, zoals het aanleggen van groen waar overtollig regenwater in de bodem kan zakken. Deze maatregelen zijn aan water gerelateerd;
- Aan te sluiten bij de ambities van het Twents Waternet (2018-2028): Bescherming, beleving, bewustwording en bundeling;
- Het afkoppelen en niet aankoppelen van verhard oppervlak voort te zetten waardoor verontreinigde en schone waterstromen (regen- en afvalwater) gescheiden blijven en alleen het afvalwater naar de rioolwaterzuiveringen (RWZI) wordt afgevoerd;
- Aan te sluiten bij het Waterbeheer 21ste eeuw (WB21) van het waterschap Vechtstromen met als uitgangspunt: vasthouden-bergen-afvoeren;
- Aan te sluiten bij het Regionaal actieprogramma van de provincie Delta Plan Ruimtelijke Adaptatie;
- Het opstellen uitvoeringsstrategie voor Klimaatadaptatie.

3.4 Fraaie en gezonde omgeving

Twenterand is een fraaie gemeente. In het buitengebied genieten inwoners en bezoekers van landschap en natuur In de kernen hebben we oog voor karakteristieke bebouwing en straten zien er netjes en mooi uit. Er is een vitaal en veerkrachtig platteland dat ruimte biedt aan werk, (toekomstbestendige) landbouw, landelijk wonen, vitale natuur, landschap en kwalitatief hoogwaardige recreatie.

1. In te zetten op behoud en versterking van het landschap, de natuur en biodiversiteit;
2. Eisen te stellen aan het behoud en de versterking van ruimtelijke kwaliteit;
3. Te werken aan een vitaal platteland; ruimtebeslag;
4. Te werken aan kernen;
5. Oog te hebben voor een gezonde en veilige leefomgeving.

3.4.1 Behoud en versterking van het landschap, de natuur en biodiversiteit

Behoud en het versterken van het landschap

We zijn een gemeente met een grote diversiteit aan landschappen. Dit leidt tot een aantrekkelijk gebied om in te wonen, werken en recreëren. Ons landschap is gevormd door natuur en mens: de inwoners, hun cultuur en het gebruik van het gebied hebben ons landschap uiteindelijk bepaald. Elk landschap heeft zijn eigen specifieke kwaliteiten en kenmerken.

Ambitie: We behouden de kenmerken en kwaliteiten van de verschillende landschappen en waar mogelijk ontwikkelen en versterken we deze.

De gemeente werkt hieraan door:

- De unieke identiteit van Twenterand te behouden en versterken;
- Bij ontwikkelingen rekening te houden met de specifieke waarden en kenmerken van de verschillende gebieden en eigenaren, ondernemers en inwoners daarin mee te nemen. Ontwikkelingen moeten passen in het landschap en aansluiten bij de kenmerken van het gebied. Niet elke ontwikkeling kan overal;
- In te zetten op het behouden en ontwikkelen van belangrijke landschapselementen zoals essen, bomenrijen, houtwallen, zandwegen, openheid, kleinschalige hoogteverschillen en waterlopen. De wijze waarop we dat willen doen leggen we vast in gebiedsprogramma's en het Omgevingsplan.

Behoud en het versterken van natuur en biodiversiteit

Wij zijn zuinig op onze natuur en willen deze beschermen en waar mogelijk versterken. In onze gemeente liggen meerdere natuurgebieden. De Engbertsdijksvenen en Vecht Beneden Regge hebben als Natura 2000-gebieden een speciale status en zijn beschermd op Europees niveau. Ook buiten de beschermde natuurgebieden is het belangrijk om goed te zorgen voor onze natuur.
Een evenwichtige biodiversiteit is belangrijk en heeft een groot effect op onze leefomgeving. Denk daarbij aan gezonde lucht of een kleinere kans op dierplagen als bladluis of eikenprocessierups. Ook moeten er voldoende overlevingsmogelijkheden zijn voor natuurlijke bestuivers van onze bloemen planten en gewassen, zoals hommels en bijen.

Ambities: We behouden, beschermen en ontwikkelen de bestaande natuur en vinden biodiversiteit belangrijk. Dit geldt zowel voor de (grotere) natuurgebieden, als voor functioneel groen en de groenstructuren binnen de kernen. We hebben aandacht voor het klimaatbestendig inrichten en ontwikkelen van openbaar groen. De wijze waarop we dat willen doen leggen we vast in gebiedsprogramma's en het Omgevingsplan.

De gemeente werkt hieraan door:

- Bij ontwikkelingen rekening te houden met biodiversiteit, natuur en ruimtelijke kwaliteit;
- De verbindingen tussen leefgebieden binnen en buiten onze gemeente te bevorderen en versterken om robuuste populaties van planten en diersoorten in stand te houden. Bescherming leefgebieden kwetsbare soorten, o.a. akker- en weidevogels en Wies met de Patries.
- Aandacht te hebben voor het behoud en de ontwikkeling van openbaar groen (waaronder bomen) in de uitwerking van de gebiedsprogramma's;
- In het kader van 'Duurzaam doen' na te denken over het klimaatbestendig inrichten en ontwikkelen van openbaar groen;
- Zich samen met agrariërs en stichting Land & Schap actief in te zetten voor diverse en bloemrijke bermen.
- Ecologisch bermbeheer met aandacht voor de bijen.

Bewust verlichten buitengebied

Ambitie: Donker waar mogelijk, licht waar nodig
De openbare verlichting in het buitengebied schakelen we in principe 's nachts uit. Alleen op die plekken waar dat nodig is in verband met de verkeersveiligheid branden de lichtmasten de gehele nacht. Denk daarbij aan kruispunten en bij drempels en plateaus.

De gemeente werkt hieraan door:
Bij nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied wordt rekening gehouden met het beginsel 'donker waar mogelijk'.

3.4.2 Behoud en versterking van ruimtelijke kwaliteit

Ruimtelijke kwaliteit is te omschrijven als "datgene wat ruimte geschikt maakt en houdt voor wat voor mens, plant en dier belangrijk is". Hierbij wordt niet gekeken naar 'mooi of niet mooi', maar eerder naar of iets 'goed' (functioneel, mooi en toekomstbestendig) is.

Een deel van het unieke karakter van onze gemeente wordt bepaald door overblijfselen uit onze geschiedenis; onze cultuurhistorie. Deze cultuurhistorie is zichtbaar in patronen in het landschap, stedenbouwkundige structuren en bouwkundig erfgoed. Denk hierbij aan de kenmerkende opbouw van het Brinkdorp Den Ham of het bebouwingslint in Vriezenveen en De Pollen.

In ons buitengebied zijn verschillende ontwikkelingen gaande. Zo is het aantal boerenbedrijven de laatste jaren sterk gedaald. De verwachting is dat deze daling zich in de toekomst zal voortzetten. Bij beëindiging van een agrarisch bedrijf blijven de vrijkomende gebouwen vaak leegstaan. Dit leidt tot verpaupering en gaat ten koste van de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit van het gebied.

Als de ruimtelijke kwaliteit van een gebied hoog is, dan heeft dit een gunstig effect op de kwaliteit van wonen. Immers een functioneel, mooi en toekomstbestendig ingericht gebied draagt bij aan de ervaring van het woon- en leefklimaat. Ruimtelijke kwaliteit heeft daarmee een direct verband met 'kwalitatief wonen'.

Ambities: We zetten in op het behoud en de versterking van de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied en de kernen in Twenterand. Daarbij hebben we aandacht voor stedenbouwkundige structuren en cultuurhistorie. We gaan verpaupering tegen en bieden mogelijkheden voor ontwikkelingen die in aard en omvang passend zijn in een gebied. In het buitengebied zoeken we naar manieren om de leefbaarheid te behouden en verhogen zonder daarbij de specifieke kenmerken van een gebied uit het oog te verliezen.

De gemeente werkt hieraan door:

- De unieke identiteit van Twenterand te behouden en versterken;
- Bij ontwikkelingen in te zetten op initiatieven die passen binnen de kenmerken van een gebied en deze waar mogelijk te versterken;
- In de gebiedsprogramma's en het Omgevingsplan aandacht te besteden aan een regeling voor vrijkomende en landschap ontsierende agrarische- en bedrijfsbebouwing.
- Het opstellen van een Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit.

Welstand

Sommige gebieden in de gemeente zijn dusdanig karakteristiek dat we deze willen beschermen. In deze gebieden worden welstandseisen gesteld. Ook willen we in enkele gevallen bij nieuwe (grootschalige) ontwikkelingen regels maken om de beeldkwaliteit van een gebied te beschermen. Het stellen van eisen aan de uiterlijke kenmerken van bebouwing heeft tot gevolg dat de ruimtelijke kwaliteit in een gebied behouden of verhoogd wordt.

Ambitie: We zetten in op het behoud en de versterking van karakteristieke bebouwingsaanzichten in Twenterand. We willen excessen voorkomen en gebiedskenmerken versterken. Tegelijkertijd willen we ruimte bieden voor ontwikkelingen.

De gemeente werkt hieraan door:

1. In het Omgevingsplan welstandeisen op te nemen voor gebieden waar we de uiterlijke kenmerken van bebouwing willen beschermen en deze aan te laten sluiten bij de specifieke kenmerken van de gebieden;
2. Regels op te nemen om excessen te voorkomen en aan te pakken;
3. Bij (grootschalige) ontwikkelingen af te wegen of en hoe de beeldkwaliteit beschermd moet worden.

Cultureel Erfgoed

Ambitie: Het verbinden van cultureel erfgoed met de toekomst door oude gebouwen een nieuw leven te geven. De kern is cultureel erfgoed behouden, benutten en beleven.

De gemeente werkt hieraan door:

Mee te denken in oplossingen voor invulling en of bescherming van dit erfgoed.

De gemeente werkt hieraan door:

Het opstellen van een visie op cultureel erfgoed/monumenten i.c.m. welstand. Hierbij wordt de motie van de gemeenteraad meegenomen.
Het vormen van een gemeentelijke adviescommissie (welstand en monumenten)

Archeologie

Ambities: We behouden archeologische waarden op de plek waar we ze vinden.

In de gemeente zijn drie archeologische vindplaatsen en vondstmeldingen: Mennigjeshave en Azoelen in Den Ham en locatie oude kerk in Vriezenveen.

De gemeente werkt hieraan door:

Bij ontwikkelingen rekening te houden met de archeologische waarden in een gebied.

3.4.3 Vitaal Platteland

Ambities: Toekomstgericht buitengebied met evenwichtige verdeling van functies.

De gemeente werkt hieraan door:
Het opstellen van een toekomstgerichte visie Buitengebied.

3.4.4 Milieu

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, komen verschillende rijksregels te vervallen. Denk bijvoorbeeld aan regels over geluid en geur voor horeca. Deze regelgeving wordt aan de decentrale overheden overgelaten. Per locatie kan er dus maatwerk worden gerealiseerd om een veilige gezonde omgeving te garanderen, terwijl tegelijkertijd ruimte wordt geboden aan ondernemers. Om hier een goed gevolg aan te geven zullen we eerst onze ambities gaan bepalen, waarna lokaal afwegingen kunnen worden gemaakt.

Om te voorkomen dat er een gat valt op het moment van inwerkingtreding van de Omgevingswet doordat een aantal regels vervallen, is er een pakket van tijdelijke rijksregels opgesteld (de zogeheten ‘bruidsschat’). Het idee hierachter is dat de gemeenten geleidelijk deze regels kunnen vervangen voor lokale regelingen in het Omgevingsplan.

Voor veel milieuonderwerpen is er dus lokaal maatwerk mogelijk. De inventarisatie van ambities en mogelijkheden op deze onderwerpen moet nog worden uitgevoerd. Het gaat dan bijvoorbeeld om geur- en geluidsbeleid, alsook de stikstof aanpak. Zodra deze is uitgevoerd wordt deze paragraaf geactualiseerd.

3.5 Zorgeloze Mobiliteit

Mobiliteit is een voorwaarde om te kunnen wonen en werken. De openbare ruimte moet daarop zijn ingericht. Twenterand heeft een goed functionerende hoofdwegenstructuur, die bijdraagt aan een goed bereikbaar, leefbaar en veilig Twenterand. We streven naar zorgeloze mobiliteit, voor alles en iedereen. Een optimale doorstroming van mensen en goederen. Geen emissies, goede bereikbaarheid, veilig, comfortabel, makkelijk gezond en betaalbaar.

In de kernen wordt doorgaand- en landbouwverkeer geweerd. Winkelgebieden en bedrijventerreinen zijn goed toegankelijk en in de gemeente is er geen betaald parkeren. De gemeente is verkeersveilig en reizen en parkeren is ook voor mindervaliden gemakkelijk. Met de fiets en OV gaan inwoners snel, duurzaam en gezond van A naar B. Het kanaal wordt gebruikt voor transport- en recreatievaart.

Daarom zet de gemeente Twenterand zich in voor:

- Goede bereikbaarheid;
- Stimuleren openbaar vervoer;
- Stimuleren fietsgebruik;
- Verbeteren verkeersveiligheid;
- Duurzame mobiliteit.

3.5.1 Goede bereikbaarheid

Ambitie: Blijven voorzien in de mobiliteits- en vervoersbehoefte van onze inwoners en bedrijven in de gemeente.

De gemeente werkt hieraan door:

Onderhoud en (her-)inrichting van de gemeentelijke wegenstructuur

We zetten in op een goed functionerend hoofdwegenstructuur, een goede ontsluiting en toegankelijkheid van de kernen en bedrijvenparken en we blijven investeren in kwaliteit (onderhoud) waarbij circulariteit voorop staat.

In te zetten op goede toegankelijkheid centrumgebieden en bedrijventerreinen

We voeren in alle kernen herinrichtingprojecten uit om de toegang tot de centra te verbeteren. Zo is de Hoofdweg in Westerhaar opnieuw ingericht en ook de Krijger- en Verzetstraat in Vriezenveen. Bij uitbreiding of realiseren nieuwe bedrijventerreinen is bereikbaarheid een belangrijk aandachtspunt.

3.5.2 Stimuleren openbaar vervoer

Ambitie: Stimuleren openbaar vervoer omdat het bijdraagt aan duurzaamheid en een inclusieve samenleving.

De gemeente werkt hieraan door:

Nedersaksenlijn

De gemeente is voorstander van de Nedersaksenlijn (directe spoorverbinding tussen Enschede en Groningen via Emmen). Daarom maakt de gemeente zich bij andere overheden en vervoersbedrijven hard voor het realiseren van de Nedersaksenlijn. De gemeente heeft een adhesieverklaring ondertekend inzake lobby Nedersaksenlijn.

Optimaliseren Busvervoer

Samen met de vervoersbedrijven Arriva en Keolis werken we aan verbetering van de buslijnen binnen de gemeente en de aansluiting tussen bus en trein.

Optimaliseren leerlingenvervoer

Voor de uitvoering van de regionale visie op Leerlingenvervoer is aandacht voor het openbaar vervoer van belang. We zien kansen voor het integreren van doelgroepen-/leerlingenvervoer in het reguliere OV. Het uitgangspunt bij het regelen van leerlingenvervoer is het inzetten en stimuleren van de eigen kracht van mensen en lokale initiatieven en het maximaal gebruik maken van het openbaar vervoer.

De gemeente Twenterand werkt met de 13 andere Twentse gemeenten samen om het gebruik van het openbaar vervoer te promoten en te realiseren. Eén en ander ook binnen het MaaS Project en de bijbehorende Goan app.

3.5.3 Stimuleren fietsgebruik

Ambitie: Fietsroutes verbeteren

In het kader van gezondheid en duurzaamheid meer aandacht en ruimte voor de fietser in het verkeer.

De gemeente werkt hieraan door:

Fietssnelweg

De gemeente zet in op uitbreiding van het fietspadennet onder andere door een snelle fietsverbinding naar Vroomshoop te realiseren (F35). Ook bijbehorende voorzieningen zoals een stalling, laadpalen en verlichting horen hierbij.

3.5.4. Verbeteren verkeersveiligheid

Ambitie: Het reserveren van ruimte voor een veilige en leefbare omgeving voor bewoners. We willen de verkeersveiligheid zowel fysiek als sociaal verbeteren en de verkeersmentaliteit in zijn algemeenheid.

De gemeente werkt hieraan door:

Snelheid remmende maatregelen en fietspaden

We leggen snelheid remmende maatregelen aan. Denk daarbij aan drempels, plateaus en chicanes. We verbeteren de ontsluiting van kernen en het buitengebied. Om het fietsen te stimuleren passen we onze wegen om aan op de veiligheid van de fietser te verbeteren en leggen we fietspaden aan om de veiligheid van de fietser te verbeteren.

Verbeteren verkeersveiligheid N36

Bij de lobby richting het Rijk zetten we in op het verbeteren van de verkeersveiligheid en de capaciteitsuitbreiding ten behoeve van een vlotte doorstroming op de N36. Het realiseren van gescheiden rijbanen is daarbij een mogelijkheid.

Herinrichting volgens het Concept Duurzaam Veilig

De gemeentelijke wegen worden op een verkeersveilige manier ingericht, daarvoor gebruikt de gemeente het concept Duurzaam Veilig. Veel wegen zijn op basis van dat principe heringericht en aangelegd, maar nog niet allemaal daarom gaan we door met het verkeersveiliger maken van de wegen. Daarnaast benadrukken we verkeersveiligheid en een vlotte verkeersafwikkeling in overleggen met andere wegbeheerders, zoals het Rijk en de provincie Overijssel.

3.5.5 Duurzame Mobiliteit

Ambitie: Voor het bereiken van de klimaatdoelen van CO2-reductie, luchtkwaliteit en geluid is duurzame mobiliteit nodig. Voor duurzame mobiliteit is meer nodig dan alleen schone voertuigen, namelijk integraal beleid.

De gemeente werkt hieraan door:

Elektrisch wagenpark gemeente

De gemeente geeft zelf het voorbeeld door haar wagenpark elektrisch te maken. In het Nationale Klimaatakkoord zijn hier afspraken over gemaakt.

Laadpaleninfrastructuur

We stellen in samenwerking met de provincie kaders vast voor de ontwikkeling van openbare laadinfrastructuur en faciliteren elektrisch vervoer.

Verduurzaming spoorlijn Almelo – Hardenberg

We zetten in op de verduurzaming van de spoorlijn Almelo – Hardenberg. De dieseltreinen worden vervangen voor elektrische treinen. De batterijtrein kan een optie zijn omdat er dan geen stroomleiding aangelegd hoeft te worden.

Waterstoftankstation

Daar waar het mede in verband met de veiligheid mogelijk is, zoals op het bedrijventerrein Oosterweilanden, faciliteren we waterstoftankstations.

Deelmobiliteit

Vanuit duurzaamheid en de grote druk op het gebruik van de openbare ruimte stimuleren wij deelmobiliteit om te komen tot een optimaler gebruiken van die openbare ruimte. De gemeente Twenterand lift mee op de aanbieders in de grotere steden (met name Almelo).

Toekomstgericht visie Mobiliteit Twenterand

Duidelijke en toekomstgerichte ambities voor de vijf speerpunten. Waar gaan we de komende jaren op inzetten. Daarnaast moeten o.a. de volgende onderwerpen worden meegenomen:

- Voetgangers en fietser prominenter (goede bereikbaarheid)
- Gezondheid R&T/sport (stimuleren fietsgebruik)
- Inritten (goede bereikbaarheid)
- Parkeerplaatsen (goede bereikbaarheid)
- Duurzaamheid bij de uitvoering (klimaatadaptie)

4 Aan de Slag

De omgevingsvisie Twenterand is klaar. We kunnen nu aan de slag! De visie bevat de ambities en de keuzes voor Twenterand voor de lange termijn. Bij de visie horen gebiedsprogramma's waarin de acties en maatregelen voor de komende jaren zijn beschreven. We beginnen met het gebiedsprogramma voor het buitengebied. Ook werken we aan het Omgevingsplan. De visie, de programma's en het omgevingsplan zijn de instrumenten van de Omgevingswet. Het is een werkend stelsel dat dynamisch is. Een verandering in één van de instrumenten heeft impact op de andere instrumenten. Daarnaast moet het werkend stelsel actueel blijven. Dit betekent dat de instrumenten met regelmaat aangepast moeten worden.

Omgevingswet instrument	Onderwerp	Werkend stelsel Twenterand				
Omgevingsvisie	Wat?	Omgevingsvisie Twenterand				
Programma's	Hoe en het waar?	Gebiedsprog. Buitengebied	Gebiedsprog. Den Ham	Gebiedsprog. Westerhaar	Gebiedsprog. Vriezenveen	Gebiedsprog. Vroomshoop
Omgevingsplan	Juridische borging	Omgevingsplan Twenterand				

Het streven is om medio 2023 een tweede versie van de omgevingsvisie vast te stellen. Hierin zal nieuw beleid worden meegenomen.

De Omgevingsvisie vraagt van iedereen een andere werkwijze.

We gaan voor kwaliteit voor kwantiteit en werken met een viertal kernprincipes. Kernprincipes zijn manieren van werken die we toepassen bij nieuwe plannen of bij uitbreidingen:

- We doen het samen. We werken samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. In elke situatie kijken we wie welke rol heeft;
- Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies zodat de beschikbare ruimte optimaal wordt gebruikt;
- Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal;
- Problemen afwentelen op volgende generaties wordt voorkomen.

De komende jaren geven we verder gestalte aan deze kernprincipes.

Bijlagen

Bijlage 1 De Omgevingswet en instrumenten

Alle regels over onze leefomgeving komen samen in een heldere wet: de Omgevingswet. De wet zorgt voor een bredere blik op onze leefomgeving. In een wereld die steeds verandert, kijken we zorgvuldiger naar de kwaliteit van de plek waar we wonen, werken en onze vrije tijd doorbrengen. Deze plek moet veilig en gezond zijn en tegelijkertijd ook ruimte bieden aan ontwikkeling en aan inwoners en ondernemers met slimme ideeën.

Binnen de Omgevingswet gebruikt de gemeente meerdere instrumenten voor het ontwikkelen en beschermen van de leefomgeving: de omgevingsvisie, het gebiedsprogramma, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning.

In de omgevingsvisie en de gebiedsprogramma's zegt de gemeente hoe zij het leefgebied wil ontwikkelen en beschermen. Deze keuzes werkt zij uit in haar omgevingsplan. De gemeente kan per gebied aangeven welke activiteiten wel of niet zijn toegestaan, bijvoorbeeld wonen, recreatie of bedrijvigheid.

In haar omgevingsplan hoeft de gemeente niet specifiek te bepalen wat er in welk gebied komt. Ze kan voor een ontwikkelingsgebied kiezen voor een meer globale beschrijving met randvoorwaarden. Zo ontstaat ruimte voor nieuwe initiatieven. Initiatiefnemers dienen dan binnen die mogelijkheden een plan in. Het omgevingsplan maakt overheden inwoners en initiatiefnemers duidelijk welke ontwikkelingen en initiatieven mogelijk zijn binnen een gebied. Zo komen zij samen tot de gewenste leefomgeving.

Veel initiatieven van burgers en bedrijven hebben gevolgen voor de leefomgeving. Voor de meeste daarvan gelden algemene regels. Soms is een omgevingsvergunning nodig. Bijvoorbeeld voor het verbouwen van een rijksmonument. De overheid toetst vooraf of dat mag. De toetsing is zo eenvoudig mogelijk en houdt rekening met algemene regels. Zo wordt voorkomen dat regels elkaar tegenspreken of in de weg zitten. Initiatiefnemers kunnen via 1 aanvraag bij 1 loket snel duidelijkheid krijgen of een vergunning nodig is.

Elke Nederlander die een vergunning aanvraagt die van invloed is op de leefomgeving krijgt te maken met de Omgevingswet. Maar ook als buren, de gemeente of andere initiatiefnemers een vergunning aanvragen die iets verandert aan uw omgeving, mag u daar iets van vinden. De Omgevingswet verplicht hen om de omgeving op tijd te informeren over hun plannen. Dat geldt ook als u zelf een vergunning aanvraagt. Dit noemen ze participatie. De gemeente stelt hiervoor participatiebeleid op.

Meer informatie: www.aandeslagmetdeomgevingswet.nl

Bijlage 2 Participatieproces omgevingsvisie

Participatieopgave

Hoe en met welk doel betrekken we inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere bestuursorganen bij het tot stand brengen van de omgevingsvisie en bijbehorende programma's? Deze vraag beantwoorden we in dit participatieplan. Per beleidsfase wordt beschreven wie en hoe stakeholders worden betrokken.

Definities

Kerngroep :Beperkte groep interne medewerkers

Projectgroep :Groep interne én externe mensen

Stuurgroep :Aantal wethouders een CT-lid7 en enkele kerngroepleden

Planning

2020

Fase 2: Inventariseren en Weten

Juni - augustus

	Opgaven Twenterand verzamelen door ♦ raadsinfo-avond, ♦ projectgroep meeting Beleidsanalyse

Augustus

1 augustus t/m 10 september	Interviews externen over opgaven en identiteit Twenterand
8 augustus	Binnen kerngroep uit verzamelde ambities/opgaven belangrijkste thema's benoemen.
25-27 augustus	Overleggen over betrekken bepaalde doelgroepen ♦ Griffier: betrekken gemeenteraad ♦ Adviseur Jeugd: betrekken jeugd Adviseur communicatie: *communicatie Omgevingsvisie in het algemeen en discussieplatform SIR*
27 augustus	Tijdens kerngroep bijeenkomst de benoemde thema's verdelen over sub groepjes binnen projectgroep.

September

7 september	Stuurgroepbijeenkomst
15-17 september	Projectgroepgesprekken per thema. (Rondetafelgesprekken: wat zijn de belangrijkste opgaven binnen dit thema?)
29 september	Collegemiddag ♦ Zijn de verzamelde opgaven compleet en is de geschetste identiteit passend?
30 september	Raadsinfo ♦ Zijn de verzamelde opgaven compleet en is de geschetste identiteit passend? ♦ Wat maakt de geselecteerde gebieden (in het buitengebied) bijzonder?

Fase 3: Dromen en Botsen

Oktober

	Online discussieplatform openen (hoe kijkt men aan tegen de geschetste ambities?)

December

	♦ Collegemiddag: college bijpraten en opbrengst tot dusver presenteren. ♦ College meenemen in discussies uit discussieplatform. Welke opgaven krijgen een plek in het omgevingsprogramma en welk ambitieniveau kiezen we voor? ♦ Raadsinfo: raad bijpraten over opbrengst tot dusver. Wat betreft de omgevingsvisie: voor welk ambitieniveau kiezen we per opgave? Online discussieplatform: “Hoe zit jouw Twenterand eruit?”

2021

Fase 4: Landen

Januari	Start met omgevingsprogramma kernen ♦ Startbijeenkomst schrijfsessie ♦ Stuurgroepbijeenkomst
Februari - mei	♦ Interne schrijfsessies ♦ Enquête middelbare school 't Noordik Vroomshoop “Wat vind jij belangrijk in je dorp of de gemeente?”
Juni - juli	♦ Uitkomsten enquête verwerken
Juli – Augustus	♦ Collegemiddag over conceptvisie ♦ Raadsinfo over conceptvisie ♦ Interne bijeenkomst over conceptvisie ♦ Conceptvisie verstuurd naar projectgroep met vraag om reactie.
Oktober	Ter inzage legging conceptvisie
December	Definitieve Omgevingsvisie en gebiedsprogramma’s

Fase 2: inventariseren en weten

Interviews stakeholders

Waarom in gesprek?

Beleidsdoel/projectdoel	Tot stand brengen van eenduidig, begrijpelijk en up-to-date omgevingsbeleid
Beleidsfase	Inventariseren en weten: Wat is de identiteit en zijn de opgaven voor Twenterand de komende jaren?
Eindresultaat beleidsfase	Volledig beeld over de identiteit en de opgaven van Twenterand de komende jaren
Participatiedoel	Gebruikmaken van kennis en expertise van stakeholders om zo tot breed gedragen omgevingsbeleid te komen.
Ruimte voor inbreng stakeholders	Adviesfunctie

Waarover in gesprek?

Participatievraag	“Wat zijn wat u betreft de belangrijkste opgaven in de gemeente Twenterand de komende jaren?”
Omgevingsniveau	Lokaal niveau
Kaders	Participatiekader: ♦ Adviesfunctie Kader wetgeving: ♦ Artikel 10.7 Omgevingsbesluit schrijft de gemeente voor dat we verplicht zijn te motiveren hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding van de Omgevingsvisie zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn. Het staat ons vrij de vorm te kiezen. Financieel kader: ♦ Ureninzet interne medewerkers en inhuur Adviesbureau.

Met wie in gesprek?

Welke publieksgroepen en welke mate van betrokkenheid?	Meedenken/adviseren
Wie zijn de publieksgroepen?	♦ Waterschap Vechtstromen en Vitens Belang: wateropgaven zo goed mogelijk proberen te duiden zodat deze meegenomen worden voor de Twenterandse opgaven. Thema interview: droogte en waterwingebieden buitengebied. ♦ Recreatiesector (o.a. Gastvrij Twenterand) Belang: de waarde van recreatie en toerisme zo goed mogelijk duiden zodat deze op voorhand worden meegenomen. Thema interview: toerisme en recreatie ♦ Cultuurhistorie Belang: de cultuurhistorische waarde van bepaalde zaken zo scherp mogelijk duiden. Thema interview: cultuurhistorie ♦ Werkgeversorganisatie (Bedrijven Belangen Vriezenveen en Industriekring Vroomshoop en Omstreken Belang: de gemeente zo aantrekkelijk mogelijk maken/houden voor mensen om te werken. Deze insteek proberen te borgen in de omgevingsvisie/omgevingsprogramma's Thema interview: opgaven bedrijven buitengebied/werkgelegenheidsopgave ♦ LTO Belang: agrarisch belang Twenterand toelichten. Thema interview: landbouwopgaven ♦ Natuur en Milieu Overijssel/Landschap Overijssel Belang: Natuurbelang in bepaalde gebieden voor het voetlicht brengen. Thema interview: natuur en milieu opgaven ♦ Dorpsraden Belang: Dorpsbelangen uiteenzetten. Thema interview: opgaven voor de kernen? ♦ Evenementenbranche Belang: Ontwikkelingen en belangen evenementenbranche toelichten. Thema interview: opgaven evenementenbranche Twenterand ♦ Vervoerders (Keolis)

	Belang: Plannen en opgaven toelichten. Hoe wordt er in de toekomst omgegaan met vervoer in het buitengebied? Thema interview: bereikbaarheid en opgaven buitengebied ♦ GGD Belang: toezicht publieke gezondheid Thema interview: opgaven publieke gezondheid (buitengebied) ♦ Makelaars Belang: rendabele verkoop aan onroerend goed. Thema interview: opgaven markt onroerend goed (buitengebied) ♦ Jongeren Een enquête afnemen bij middelbare scholieren in de gemeente.
Specificatie gebruikers	Beleidsmakers, ervaringsdeskundigen
Omvang van de publieksgroepen	Kleine groep
Afzender	Gemeente

Gespreksvorm

Gespreksdoel	Inventariseren en verdiepen
Best passende spreekvorm	Interviews (enquête bij middelbare scholen)

Opgaven omgevingsprogramma buitengebied opstellen tezamen met stakeholders

Waarom in gesprek?

Beleidsdoel/projectdoel	Tot stand brengen van eenduidig, begrijpelijk en up-to-date omgevingsbeleid
Beleidsfase	Belangrijkste opgaven (buitengebied) en het ambitieniveau bepalen
Eindresultaat beleidsfase	Oplevering conceptprogramma
Participatiedoel	Inhoudelijke kwaliteit en eigenaarschap
Ruimte voor inbreng stakeholders	Adviseren

Waarover in gesprek?

Participatievraag	“Welke opgaven behoren in het Omgevingsprogramma Buitengebied aan bod te komen en welk ambitieniveau kiezen we voor?”
Omgevingsniveau	Lokaal niveau (incl. regionale gesprekspartners)
Kaders	Participatiekader: Adviseren Kader wetgeving: ♦ Artikel 2.2 Omgevingswet schrijft voor dat de gemeente rekening dient te houden met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen. De gemeente moet o.a. het waterbelang betrekken in de omgevingsvisie. ♦ College: eindbesluit gebiedsprogramma’s ♦ Gemeenteraad: eindbesluit omgevingsvisie Kader communicatie: projectgroepleden informeren eigen achterban. Kader inhoudelijk beleid (nationaal, provinciaal en regionaal niveau): ♦ Omgevingsvisie en -verordening provincie ♦ Keur waterschap Financieel kader: ♦ Ureninzet interne medewerkers en inhuur Adviesbureau.

Met wie in gesprek?

Welke publieksgroepen en welke mate van betrokkenheid?	Adviseren
Wie zijn de publieksgroepen?	**Projectgroepleden** Intern Duurzaamheid Klimaatadaptatie Informatiestrategie Ruimte Economie Wonen Fundament Communicatie VTH Sociaal Domein **Extern** ♦ Waterschap Vechtstromen ♦ Provincie Overijssel ♦ Ervencoaches ♦ LTO ♦ ODT ♦ Buurgemeenten ♦ Veiligheidsregio ♦ Platform platteland ♦ GGD ♦ Landschap Overijssel ♦ Gastvrij Twenterand
Specificatie gebruikers	Beleidsdeskundigen (overheden) en ervaringsdeskundigen
Omvang van de publieksgroepen	Kleine groep
Afzender	Gemeente

Gespreksvorm

Gespreksdoel	Samenwerken aan een breed gedragen Omgevingsprogramma Buitengebied Twenterand
Best passende spreekvorm	Rondetafelgesprekken/ expertsessies gericht op het verzamelen van opgaven binnen de thema's.

Fase 3: dromen en botsen (ambitie bepalen)

Online forumdiscussie fundamentele keuzes omgevingsbeleid Twenterand

Projectdoel	Tot stand brengen van eenduidig, begrijpelijk en up-to-date omgevingsbeleid
Participatiedoel	1. Vergroten inhoudelijke kwaliteit van de te maken keuzes 2. Het creëren van inzicht over de te maken keuzes voor inwoners 3. 3. Onderbouwing voor de keuzes die de raad zal maken.
Gewenste resultaat	Goed onderbouwde keuzes in de omgevingsvisie
Participatievraag en gespreksvorm	Online discussieplatform op twenterand.ikpraatmee.nl ''Hoe ziet jouw Twenterand eruit?'' ♦ Over 20 jaar op de fiets door Twenterand, Wat zie je dan? (open vraag) ♦ Winkels aan huis in het buitengebied (thema) • Openbaar vervoer of goede fietsverbindingen? (thema) ♦ Ruimte voor natuur en landbouw (thema) ♦ Passend bouwen in buitengebied (thema) ♦ Nieuwe woningen buiten de dorpen (thema) ♦ • Belangrijk voor het buitengebied is… (open vraag)
Ruimte voor inbreng deelnemers	Adviseren/verdiepen
Deelnemers	Inwoners en ondernemers gemeente Twenterand

Fase 4: Landen

Omgevingsprogramma's kernen

Waarom in gesprek?

Beleidsdoel/projectdoel	Tot stand brengen van eenduidig, begrijpelijk en up-to-date omgevingsbeleid
Beleidsfase	Uitvoering
Eindresultaat beleidsfase	Oplevering omgevingsvisie
Participatiedoel	Eigenaarschap
Ruimte voor inbreng stakeholders	[…]

Waarover in gesprek?

Participatievraag	[…]
Omgevingsniveau	[…]
Kaders	[…]

Met wie in gesprek?

Welke publieksgroepen en welke mate van betrokkenheid?	[…]
Wie zijn de publieksgroepen?	• Dorpsraden • Middelbare scholieren
Specificatie gebruikers	[…]
Omvang van de publieksgroepen	[…]
Afzender	Gemeente Twenterand

Gespreksvorm

Gespreksdoel	[…]
Best passende spreekvorm	[…]

BIJLAGE 3 Twenterand Toen

1364 Vriezenveen

Rond de 13de eeuw kwamen de eerste mensen in het gebied dat nu Vriezenveen heet, wonen. Deze mensen waren Friezen. De heer van Almelo gaf toestemming om de veengebieden bewoonbaar te maken. Hiervoor moest het veen afgegraven worden. In de afgegraven gebieden mochten de Friezen huizen bouwen. Maar dan moesten ze wel ieder jaar een emmer boter betalen.

1397 Kerkspel Den Ham

Aangenomen wordt dat de parochiekerk gebouwd is in de periode 1325-1400. In een oorkonde, gedateerd 5 juni 1412, wordt gesproken van de Onze Lieve Vrouwenkerk in Den Ham. Hoogstwaarschijnlijk was Den Ham in 1397 al een afzonderlijk kerspel met een eigen parochiekerk.

Kerk Den Ham

1520 Brink Den Ham

Al eeuwenlang is de Brink een belangrijke plek in Den Ham. De boeren verzamelden hun vee op de Brink, om ze vervolgens naar de weidegronden te brengen. Daarom lag de Brink vroeger aan de rand van het dorp. Rondom de Brink vormde zich een kern waar de bevolking voornamelijk leefde van landbouw en veeteelt.

1707—1917 Rusluie

Vanaf het begin van de 18de eeuw gingen Vriezenveners naar Rusland op pad met zaad en linnen. Tsaar Peter de Grote had aan de monding van de Neva een nieuwe stad gebouwd, die hij onder de naam Sint-Petersburg tot hoofdstad van Rusland verhief. De Vriezenveners pikten een graantje mee van de bloei van dit nieuwe handelscentrum. Hierdoor waren er gedurende bijna 2 eeuwen nauwe banden tussen inwoners uit Vriezenveen en de Russische metropool Sint-Petersburg.

1722 Bruinehaar

In 1677 komen we voor het eerst de naam Bruinehaar tegen. De uitgang "haar" duidt op een "zandrug", een verhoging in het landschap. Het is geografisch één geheel met De Striepe, dat in het graafschap Bentheim (Duitsland) ligt. Het buurtschap Bruinehaar is aan het begin van de 18e eeuw ontstaan door de nederzetting van een aantal boerderijen.

1732 Mennigjeshave Den Ham

Vlak bij Den Ham stond vroeger een prachtig huis, Mennigjeshave. Aan het huis was de status van havezate verbonden. Dat betekende in die tijd dat de adellijke bewoner het recht had om deel te nemen aan het provinciaal bestuur. In de 19de eeuw werd het huis afgebroken. Nu staat er alleen nog een boerderij op de plek, waar vroeger de havezate stond.

1750 Turfgravers

Veen is een natte grondsoort, die bestaat uit vergane plantenresten. De boeren staken blokken uit het veen en lieten ze in de zomer drogen. Deze blokken werden turf genoemd. Turf was vroeger een belangrijke brandstof. Met de verkoop van turf verdienden de boeren extra geld. De turven werden opgehaald door schippers.

1785 De Pollen

Rond 1785 was al sprake van bewoning op de locatie die later de Nieuwe Hoevenweg is gaan heten. De behuizing was indertijd zeer primitief. Op de eerste kadastrale kaart uit 1830 staan vijf huizen getekend in de buurt van de school. De mensen leefden vooral van de turfafgravingen. Men verdiende begin 1900 tevens zijn brood in de textielindustrie in Almelo en Vriezenveen.

1855 Het Overijssels kanaal

Het eerste kanaal dat in 1855 gegraven werd, was het Overijsselse kanaal. Het graven van kanalen ging vroeger anders dan nu; alles werd met de hand uitgegraven! Dat was heel zwaar werk. Toen dat kanaal af was, werd er nog een kanaal gegraven tussen De Haandrik en de plek waar nu Vroomshoop ligt. De nieuwe kanalen betekenden een grote vooruitgang. Allerlei bedrijven vestigden zich aan het water. Ook konden er nieuwe veengebieden afgegraven worden, wat weer voor werkgelegenheid zorgde.

1859 Vroomshoop

Door de aanleg van het Overijsselse Kanaal werd het mogelijk om het veengebied tussen Den Ham en Sibculo af te graven. Dat was een grote klus, waar veel mensen voor nodig waren. De arbeiders wilden graag dicht bij hun werk wonen. Op de plekken waar zij hun huizen bouwden, ontstonden nieuwe dorpen. Ook Vroomshoop is op die manier ontstaan. Er woonden niet alleen veenarbeiders in Vroomshoop. Nadat het veen was afgegraven, werd de grond geschikt voor landbouw gemaakt.

1863 Salomonswoningen Vroomshoop

In 1863 was er voor het eerst sprake van "sociale" woningbouw in Vroomshoop. De bekende industrieel en vervener Godfried Salomonson uit Almelo had in Vroomshoop veel gronden langs het kanaal gekocht. Hij liet er een aantal burgerwoningen en veertien arbeiderswoningen bouwen, zeven langs de Vriezenveenseweg en zeven langs de Oranjestraat die in de volksmond bekend stonden als Salomonsonwoningen.

1869 Textielfabriek Jansen & Tilanus

In 1869 werd de textielfabriek Jansen & Tilanus in Vriezenveen geopend. In de fabriek stonden breimachines, waarop wollen ondergoed gemaakt werd. Het wollen ondergoed werd goed verkocht in binnen- en buitenland. Veel mensen vonden werk bij Jansen & Tilanus. Vanaf de jaren vijftig van de 20ste eeuw ging het slechter met de textielindustrie. In 1981 moest ook de fabriek van Jansen & Tilanus sluiten.

1878 Geerdijk

Geerdijk is de kleinste dorpskern met ongeveer 500 inwoners, twee kilometer noordelijk van Vroomshoop. Het dorp is ontstaan in de 19e eeuw nadat werd gestart met de veenontginningen in Vroomshoop De naam is afgeleid van de weg die vanaf Den Ham naar de Geerakkers leidde, en betekent "schuine" of "spits toelopende" akkers.

1885 Westerhaar

Westerhaar is een oud dorp. Al in de Middeleeuwen woonden er boeren. Officieel bestaat het dorp pas sinds 1885. Toen werd de eerste kerk in het dorp gebouwd.

1890 Veenkanaal

De aanleg van kanalen en wijken (1890-1907) gaf de aanzet voor grootschalige vervening van het gebied rondom het dorp Vriezenveenschewijk. De omgeving van het gebied werd in eerste instantie op kleine schaal verveend. Dankzij het Veenkanaal werd het mogelijk om via het water turf af te voeren naar het Overijssels Kanaal.

1890 Vriezenveensewijk

Het dorp Vriezenveensewijk is ontstaan toen het kanaal Vriezenveenschewijk in 1890 werd gegraven. Met de komst van het kanaal kon in dit gebied het veen worden afgegraven. De arbeiders gingen vlak bij het kanaal wonen. Nadat het veen was afgegraven, kwamen ook hier boeren uit Groningen wonen.

1901 Groninger boeren Vroomshoop

In 1890 meldden zich de eerste pioniers in Vroomshoop die percelen woeste grond kochten. In Noord-Drenthe en Groningen hadden de jonge boerenzonen al ervaring opgedaan met de bewerking van de veengronden. Die kennis konden ze in Vroomshoop goed gebruiken om van de ontveende grond dalgrond te maken.

1906 Spoorlijn

Op maandag 1 oktober 1906 reed de eerste trein in de huidige gemeente Twenterand. De stopplaatsen waren Mariënberg, Vroomshoop-Geerdijk, Den Ham-Vroomshoop, Boldijk, Vriezenveen en Almelo.

Station Geerdijk

1922 Gemeentelijk Elektriciteits Bedrijf Vriezenveen

In 1918 verzocht een groot aantal inwoners van Vriezenveen de gemeente om een besluit te nemen tot het oprichten van een elektrische installatie. De reden daartoe was dat men bang was dat er die komende winter weinig petroleum beschikbaar zou zijn. De gemeenteraad zag het nut en stemde in met een voorlopig plan tot elektrificatie van de straatverlichting en aanleg van huisaansluitingen. In 1922 besloot de gemeenteraad definitief tot elektrificatie van de gemeente en werd er een Gemeentelijk Elektriciteits Bedrijf (GEB) opgericht.

1930 Weitemanslanden

De Weitemanslanden waren oorspronkelijk een moerasgebied, dat gevoed werd door het water van de Bavesbeek. Het gebied ligt in de gemeenten Almelo, Tubbergen en Vriezenveen en dankt de naam aan Hendrikus Dijkhuis, bijgenaamd de Weiteman, die vroeger als ongekroonde koning heer en meester was in dit gebied.

1933 Watertoren voor zuiver drinkwater

In de bouwverordening van Vriezenveen stond dat elk perceel de beschikking moest hebben over zuiver drinkwater. De gemeente moest erop toezien dat mensen onschadelijk drinkwater zouden krijgen. In 1931 werd een plan voor de aanleg van een waterleiding door de raad aangenomen. Het streven was om in het eerste jaar 60% van de kern Vriezenveen op het net aan te sluiten. De distributie vond plaats door middel van de in 1933 gebouwde watertoren aan de Bouwmeesterstraat.

1938 TOP Vroomshoop

De oudste nog bestaande sportclub is korfbalvereniging TOP (Tot Ons Plezier) in Vroomshoop. TOP kwam op 8 mei 1938 uit de startblokken. Op een veld aan de Prinsenkamp achter de hervormde kerk werden de korven "doorboord".

1954 - 2008 Ruilverkaveling Vroomshoop/ Vriezenveen/ Den Ham

In 1954 zijn zowel voor Vroomshoop als voor Den Ham bij de provincie Overijssel ruilverkavelingen aangevraagd. Vanwege de bijzonder slechte ontwateringssituatie ten oosten van Vroomshoop kwam daar allereerst een ruilverkaveling tot stand. In 1960 werd besloten om deze uit te voeren.

Het aanzien van Vriezenveen, de omgeving van Aadorp en Westerhaar-Vriezenveensewijk veranderde ingrijpend door grootschalige ruilverkaveling in de jaren 1955-1969. De karakteristieke, smalle kavels en de boerderijen langs de dorpsstraat in Vriezenveen maakten na eeuwen plaats voor grote agrarische kavels met zo'n 70 moderne agrarische bedrijven.

De tweede wettelijke ruilverkaveling "Den Ham-Lemele" (1978-2008) verliep geheel anders dan de eerste. De Ruilverkavelingswet had inmiddels plaatsgemaakt voor de Landinrichtingswet. Niet alleen agrarische belangen speelden een rol, ook algemeen maatschappelijke ontwikkelingen moesten in de planopzet meegenomen worden. Naast de vertegenwoordigers van de landbouw werden die van recreatie, landschap, natuur en milieu belangrijke spelers in het opstellen van het ruilverkavelingsplan.

1962 Westerhaar – Vriezenveensewijk

Westerhaar en Vriezenveensewijk zijn pas in de loop der tijd aan elkaar gegroeid, mede omdat de Hervormde kerk in 1920 tussen beide dorpen in werd gebouwd. Na meerdere ideeën (eerste initiatief in 1937) voor één nieuwe gezamenlijke plaatsnaam werd op aandringen van de provincie Overijssel in 1962 definitief gekozen voor de optie om beide plaatsnamen aan elkaar te plaatsen met een koppelteken. Westerhaar-Vriezenveensewijk is de langste samengestelde plaatsnaam van Nederland met 28 tekens.

1964 Nutsvoorzieningen Gas

Op 2 november 1964 kreeg de gemeente van Gedeputeerde Staten, voor de duur van 3 jaar, vergunning voor een eigen gasdistributiebedrijf en voor het aanleggen van de daartoe nodige werken.

1966 Voorwaarts V. kampioen

Voetbalvereniging Voorwaarts V. uit Westerhaar-Vriezenveensewijk werd in 1966 landskampioen bij de amateurs. In de laatste wedstrijd van het seizoen werd IJsselmeervogels uit Spakenburg met 2-1 verslagen. Voor een klein dorp als Westerhaar-Vriezenveensewijk was dit kampioenschap een enorme prestatie. Uit heel Nederland werd bewondering uitgesproken voor het succes dat de sterke mannen (voornamelijk veenarbeiders) uit Westerhaar-Vriezenveensewijk hadden behaald.

1984 Engbertsdijksvenen

Vanaf 1953 kocht Staatsbosbeheer gronden in de Engbertsdijksvenen. In 1984 werd er voor het laatst turf afgegraven. Ook werden alle nog bestaande verveningrechten door de Nederlandse Staat afgekocht en kwam het gebied geheel in handen van Staatsbosbeheer. Na vele jaren van zware arbeid werd het gebied weer "teruggegeven" aan de natuur. Hierdoor konden de Engbertsdijkvenen uitgroeien tot een prachtig natuurgebied. Het gebied bestaat uit 1.000 ha. Een kleine kern veen van ongeveer 17 ha is niet verveend en heeft nog de oorspronkelijke dikte van circa 4 tot 7 m. In Nederland is nog maar 25 ha "levend" hoogveen waarvan 17 ha in de Engbertsdijksvenen.

2001 Twenterand

Op 1 januari werden de gemeentes Den Ham en Vriezenveen samengevoegd. Dat gebeurde in opdracht van de Nederlandse regering. Niet alle inwoners van de oude gemeenten vonden dat leuk. Ze wilden liever zelfstandig blijven. De eerste opdracht die de nieuwe gemeente kreeg, was het bedenken van een naam. Ook de inwoners van de gemeente mochten meedenken. Uiteindelijk werd de naam Twenterand gekozen. Deze naam werd in 2002 officieel ingevoerd.

2019 Zonnepark Oosterweilanden

Bij het zonnepark Oosterweilanden staan circa 40.000 zonnepanelen op een terrein van 15,8 hectare. Het totale vermogen van het zonnepark Oosterweilanden is 11 tot 14 MWp. De jaarlijkse energieproductie is dan ongeveer 10 tot 12,5 MWh. Dit is voldoende om 3.300 huishoudens een jaar lang van elektriciteit te voorzien.

Zonnepark Oosterweilanden

Meer informatie:
https://www.canonvannederland.nl/nl/overijssel/salland/twenterand-in-de-klas
https://www.canonvannederland.nl/nl/overijssel/salland/den-ham-vroomshoop
https://www.canonvannederland.nl/nl/overijssel/twente/vriezenveen
https://www.canonvannederland.nl/nl/overijssel/twente/twenterand-in-de-klas/eerste-bewiouwing-langs-kanaal